

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 16 JANUARI 1929

No. 681

INHOUD.

DUITSCHER SPOORWEGTARIEVEN door <i>Jan Schilthuis</i> ..	50
Beschouwingen over de rentabiliteit der Suikerbieten- teelt door <i>J. J. van Riemsdijk</i>	52
De belastingdruk in Nederlandsch-Indië door <i>J. L. Vle- ming Jr.</i> met Naschrift door <i>H. J. van Brink</i>	52
Het vraagstuk der Havenschappen in het licht der praktijk door <i>C. Vermey</i> met Naschrift door <i>Mr. Dr. H. J. D. van Lier</i>	54
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Duitschland onder het herstelregime I door <i>Dr. F. H. Repelius</i>	57
De ontwikkeling van het suikerverbruik gedurende de laatste vijf jaren door <i>Dr. Gustav Mikusch</i>	58
AANTEKENINGEN:	
De Discontoverlaging van de Duitse Rijkbank ..	60
Indexcijfers van scheepsvrachten	60
BOEKAANKONDIGINGEN:	
John R. Raynes: Coal and its conflicts. Sir Alfred Mond: Industry and Politics, bespr. door <i>Prof. Ir. I. P. de Vooy</i>	61
M. J. Brusse: Wilton 1854—1929	63
MAANDOIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	63
Emissies in December 1928	63
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	64—72
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

*Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco;
Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E.
van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius;
Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.*

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*

Assistent-Redacteur: *H. M. H. A. van der Valk*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rot-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-
rekening No. 6729.*

15 JANUARI 1929.

De geldmarkt is deze week belangrijk ruimer ge-
worden. Vooral in de tweede helft der week werd het
aanbod van geld veel groter, waartegenover een af-
nemend aanbod van wissels stond, zoodat een snelle
daling van de rente intrad. Geopend op 4%, werd gis-
teren voor 4 à 4¹/₁₀ pCt. afgedaan. Ook callgeld was
sterk aangeboden en liep van 4 tot 2³/₄ pCt. terug.
Alleen de prolongatierente bleef nog hoog.

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank
blijkt de post binnenlandsche wissels met f 15 mil-
lioën te zijn teruggedaan. De beleeningen geven een
daling van f 800.000 te zien. Het renteloos voor-

schot aan het Rijk daalde met f 600.000. De goud-
voorraad bleef vrijwel op dezelfde hoogte. Het zilver
klom met f 250.000. De post papier op het buiten-
land steeg met f 400.000, terwijl de diverse rekenin-
gen op de actiefzijde der balans een vermindering van
f 6 miljoen te aanschouwen geven.

De biljettencirculatie daalde met f 21,6 miljoen.
De rekening-courant-saldi blijken met f 1,1 miljoen
te zijn teruggelopen. Het dekkingspercentage be-
draagt nagenoeg 53.

Opmerking verdient, dat bij Koninklijk Besluit
van 4 Jan. jl. (Staatsblad No. 3) de verplichte mini-
mum metaaldekking van de opeisbare schuld der
Bank van 20 pCt. tot 40 pCt. — het cijfer van vóór den
oorlog — is verhoogd. In verband hiermede is de be-
rekening van het beschikbaar metaalsaldo thans weder
op den ouden voet geschied, met het gevolg, dat dat
saldo tot f 111 miljoen is teruggedaan.

Tegelijkertijd heeft ook de vorm der balans een klei-
ne, doch niet onbelangrijke wijziging ondergaan. Aan
den voet van den staat wordt thans, door middel van
een noot bij den post „Munt en muntmateriaal”, aan-
gegeven of een gedeelte en zoo ja, welk gedeelte, van
den metaalvoorraad der Bank zich in het buitenland
bevindt. Practisch zal dit uit den aard der zaak alleen
den goudvoorraad der Bank betreffen. Uit deze aan-
vulling van den weekstaat schijnt men te mogen op-
maken, dat de Bank voortaan haar goud, dat zich in
het buitenland bevindt, onder den metaalvoorraad
zal opnemen. Tot dusverre was niet bekend of der-
gelijk goud onder den metaalvoorraad, dan wel onder
de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans
was begrepen.

* * *

Onder invloed van de veel ruimere geldmarkt was
de wisselmarkt deze week zeer vast. Ponden stegen
van 12,07¹/₈ tot 12,09¹/₂, Dollars van 2,48¹/₈ tot 2,49⁹/₁₆
en ook de meeste andere wissels liepen gelijkelijk of
zelfs nog iets sterker op. Alleen Marken maakten een
uitzondering. De stemming voor dezen wissel was
doorlopend flauw en na de verlaging van het dis-
conto van de Rijkbank trad een sterk aanbod in,
waardoor de koers een oogenblik tot 59,18 terugliep.
Zonder aanwijsbare oorzaak trad echter na enkele
uren weder een sterk herstel in, waardoor de koers
weder tot 59,26 opliep om op deze hoogte ook de vol-
gende dagen te sluiten.

LONDEN, 14 JANUARI 1929.

De geldmarkt betaalde Woensdag de laatste bedra-
gen terug aan de Bank van Engeland met het gevolg,
dat geld verder in de week zeer goed bruikbaar was.
De markt werd later gunstig beïnvloed door het be-
richt, dat de Bank voor rekening van de schatkist de
op 1 Febr. vervallende Gouvernements obligaties
tegen een disconto van 4 pCt. reeds van te voren kon
inkopen tot een zeker bedrag per dag.

Disconto week verleden week hoofdzakelijk beïnv-
loed door de verlaging tot 6¹/₂ pCt. van het officieel
disconto van de Rijkbank. Goudexporten naar
Duitschland zijn dus voorloopig althans van de baan.

DUITSCH-SPORWEGTARIEVEN.

Sedert in het begin van 1925 de Duitse spoorwegen weder konden overgaan tot het invoeren van uitzonderingstarieven ten behoeve der Duitse Noordzeehavens heeft in ons land steeds groote belangstelling bestaan voor die tarieven en de gevolgen, welke het goederenverkeer der Nederlandsche havens daarvan ondervond. Dat die havens in hooge mate door de Duitse zeehaven-uitzonderingstarieven worden geschaad, is buiten kijf. Goederen, die komen uit gedeelten van Duitsland, welke van ouds beschouwd werden als te behooren tot het achterland van de Nederlandsche havens en Antwerpen, nemen bij uitvoer nu hun weg over Bremen en Hamburg en bij invoer wordt eveneens veel over die beide havens geëxpedieerd, dat vroeger gebruik maakte van de Nederlandsche en Belgische havens. Nederlandsche pogingen om het kwaad tegen te gaan hebben niets uitgewerkt en integendeel wordt de lijst der uitzonderingstarieven nog telkens weder verlengd en worden daarmede dus het aantal der goederensoorten en trajecten vermeerderd, waarvoor zulke sterk verlaagde tarieven geldig zijn. De ongerustheid, welke men in Nederland gevoelt wegens de schade, die deze tariefpolitiek der Duitse spoorwegen bij voortdurend aan het verkeer over onze havens berokkent, blijft dan ook onveranderd voortbestaan en in veel gevallen heeft zich daarbij zelfs een zekere ontstemming gevoegd tegenover Duitsland, dat zich door middel zijner spoorwegen ten doel stelt om aan onze havens een deel van haar verkeer te ontnemen, en dat over te brengen naar Hamburg en Bremen, terwijl het toch uit hoofde hunner geographische ligging en van hun natuurlijke verbindingen met het achterland toekomt aan Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen. Veel is in den loop der laatste 3 jaren in Nederland over deze Duitse benadeeling van het Nederlandsche havenverkeer geschreven, doch zelden is daarbij iets gebleken van het standpunt, dat men in Duitsland inneemt tegenover de Nederlandsche klachten of van de gronden, waarop daar de steeds verdere uitbreiding van het systeem der zeehaven-uitzonderingstarieven wordt verdedigd. Wel verneemt men nu en dan van vergeefsche protesten, te Berlijn uitgebracht door de Duitse belanghebbenden bij de Rijnscheepvaart of door de Duitse havens aan den Rijn, die al evenzeer als Nederland te lijden hebben van de sterke bevoordeeling van Hamburg en Bremen, doch van een duidelijke en uitvoerige uiteenzetting van de gronden, waarop de klachten uit binnen- en buitenland te Berlijn steeds weder ter zijde worden gelegd, heeft men in Nederland tot nog toe nauwelijks kennis kunnen nemen. De gelegenheid daartoe biedt nu het eenige maanden geleden bij Julius Springer te Berlijn verschenen boek van Dr. Kurt Giese, getiteld „Hauptfragen der Reichsbahnpolitik“. Voor den Nederlandschen lezer is in de eerste plaats van belang het hoofdstuk over de „Seehafen-Tarifpolitik, ihre Ziele und Wege“. Helder en grondig zet de schrijver het doel uiteen, dat met de zeehaven-uitzonderingstarieven wordt nagestreefd, zoowel bij invoer als bij uit- en doorvoer. Bij het lezen van dit hoofdstuk ontkomt men niet aan den voor Nederland weinig bevredigenden indruk, dat er al zeer krachtige argumenten noodig zullen zijn om de leiders der Deutsche Reichsbahngesellschaft te bewegen tot verandering hunner tariefpolitiek ten opzichte der Duitse havens, zoolang zij voor die politiek de leuzen ten grondslag nemen, die Giese aanvoert. Die leuzen zijn zoowel van nationalistischen als van protectionistischen aard en de eerste zijn volgens zijn eigen bewering de belangrijkste. Hij vat ze kort en duidelijk samen in de stelling, dat het als een onweerlegbare economische eisch te beschouwen valt, dat goederen, welke door Duitschen arbeid zijn voortgebracht, grondstoffen voor de Duitse industrie, voe-

dingsmiddelen voor de Duitse bevolking, zooveel mogelijk ook over Duitse havens dienen te worden vervoerd en niet mogen bijdragen tot den bloei van buitenlandsche havens. Naast dit gevoelsargument (want dat dit een onweerlegbare eisch van economischen aard zou zijn, is zeker niet juist) behandelt Giese dan uitvoerig de rechtvaardiging, welke de zeehaven-uitzonderingstarieven vinden in hun beschermende werking ten opzichte van de Duitse industrie, de havens, den handel, de expeditiebedrijven en de scheepvaart onder Duitse vlag. De industrie behulpzaam te zijn bij haar export behoort naar zijn meening tot de belangrijkste plichten der spoorwegen. Deze dienen tevens bij te dragen tot de mogelijkheid eener loonende exploitatie en verdere uitbreiding der Duitse havens. Daarvoor dient het vervoer over die havens te worden bevorderd in concurrentie met de buitenlandsche, hetgeen slechts mogelijk is door middel van uitzonderingstarieven, bij uitvoer geldende voor de producten der nijverheid, benevens in sommige gevallen van land- en boschbouw en bij invoer voor sommige grondstoffen voor de industrie en een aantal levensmiddelen. Langs deze beide wegen wordt de Duitse industrie in staat gesteld om op de wereldmarkt beter weerstand te bieden aan de mededinging van het buitenland. In het beperkte aantal gevallen, waarin ook land- en boschbouw, die evenals de industrie de bescherming van de zijde der spoorwegen verdienen, van zeehaven-uitzonderingstarieven profiteeren, dient ervoor te worden gewaakt, dat niet gehandeld wordt in strijd met de handelspolitiek van het Duitse Rijk. Daarom behooren tot de goederen, die bij invoer een zeehaven-uitzonderingstarief waardig zijn gekeurd bijvoorbeeld wel rijst, koffie, bananen, sinaasappelen, oliën (voor de margarine-industrie), omdat deze den prijs van noodzakelijke doch niet in Duitsland geproduceerde levensmiddelen der bevolking drukken, doch het aantal der uitzonderingstarieven van dezen aard bij invoer is niet groot, omdat men groote voorzichtigheid heeft te betrachten ten einde niet in botsing te komen met de agrarische handelspolitiek van het Rijk. Zoo wordt dus die politiek niet slechts gevoerd door de Rijksregeering, doch tevens door de spoorwegen, op welke gestie de tot het aangeven van de richting der handelspolitiek geroepen volksvertegenwoordiging slechts een weinig krachtigen indirecten invloed kan oefenen.

Naast de industrie en den land- en boschbouw zijn het natuurlijk vooral de Duitse havens en wel in de eerste plaats Hamburg en Bremen, welke welzijn men met de zeehaven-uitzonderingstarieven op het oog heeft en daarnevens de scheepvaart onder Duitse vlag. Om de aan de uitzonderingstarieven te ontleenen voordeelen te beperken tot de Duitse scheepvaart, terwijl toch ook schepen onder vreemde vlag Duitse havens bezoeken, is het niet noodig, dat tot de lage tarieven alleen goederen worden vervoerd, omtrent welke de zekerheid bestaat, dat zij met Duitse schepen uit de zeehaven worden verzonden, of daar zijn gearriveerd. De uitvoergoederen, waarvoor zeehaven-uitzonderingstarieven bestaan, zijn namelijk bijna alle fabrikaten, die vrijwel steeds slechts voor verzending met schepen van geregelde stoomvaartlijnen in aanmerking komen, omdat slechts deze in voldoende mate de voordeelen bieden van geregelde punctueele afvaarten, voorzichtige behandeling en stuwage en verzending in kleine hoeveelheden. En daar de lijnvaart op de Duitse havens voor verreweg het grootste deel, gedeeltelijk ten gevolge van internationale vaartovereenkomsten, in handen is van Duitse reederijen, is het speciaal de Duitse scheepvaart, welke baat vindt bij de bevordering van den uitvoer over de Duitse havens door middel der zeehaven-uitzonderingstarieven. Minder voor de hand ligt dit bij de uitzonderingstarieven voor invoergoederen. Daaronder bevinden zich namelijk verscheidene, die wel degelijk in aanmerking komen voor

verschepping met ongeregelde booten, zooals rijst, hout, koper of katoen, maar er zijn daarbij toch ook artikelen van hooge waarde, zooals koffie, cacao, thee, specerijen, die weder wel met lijnbooten verscheept plegen te worden. Tevens acht Giese de uitzonderingstarieven voor invoergoederen van groot voordeel voor den Duitschen handel. Deze profiteert er ook bij den uitvoer wel van, dat de goederen in groo-tere mate verzonden worden over de havens, waar hij gevestigd is, doch zeer juist merkt de schrijver op, dat de handel zeer goed zijn goederen kan verscheppen over havens, waar hij niet zelf zijn handel drijft, doch aan een expediteur de verschepping kan opdragen. Dit wordt trouwens ook reeds bewezen door het groote percentage van den uitvoer van Bremen en Hamburg, dat uit expeditiegoederen bestaat, waarmee dan bedoeld worden goederen, waarvan de verzender niet zelf in de havenplaatsen gevestigd is, doch die in opdracht van den handelaar door een expediteur verscheept worden. Ook het expeditiebedrijf wordt dus gebaat door de uitzonderingstarieven.

Zeer nadrukkelijk wijst Dr. Giese verder op het voordeel, dat de Deutsche handel ontleent aan de zeehaven-uitzonderingstarieven bij invoer, waar deze de vorming van markten in stapelartikelen in de havenplaatsen in de hand werken. Zeer speciaal heeft hij daarbij het oog op de katoenmarkt te Bremen, die volgens den schrijver haar bloei in niet geringe mate ontleent aan deze tarieven. Reeds vóór den oorlog was dat het geval, toen de aanvoeren van katoen in Bremen van 1885 tot 1913 gestegen zijn van 96.000 op 512.000 ton per jaar. Deze werking ontleenen de zeehaven-uitzonderingstarieven aan de omstandigheid, dat het in verband met den aard van het artikel en de onvoldoend gelijkmatige kwaliteit, waarin het uit het productieland arriveert, voor de verbruikers van groote waarde is, steeds katoen in iedere, ook kleine hoeveelheid en van elke gewenschte kwaliteit te kunnen betrekken met de zekerheid, dat de kwaliteit ook werkelijk juist degene is, waaraan zij behoefte hebben. Dat alles is te verkrijgen, wanneer steeds omvangrijke voorraden in de havenplaats, waar de markt gevestigd is, voorradig zijn. De vorming dier voorraden en daarmee de volmaking der markt wordt bevorderd door de zeehaven-uitzonderingstarieven, omdat deze het betrekken over de bevoorrechte haven voor den verbruiker voordeliger maakt dan over andere concurrerende havens. De vraag naar het artikel richt zich dus van uit het geheele Rijk naar die haven en de daar gevestigde handelaren, wetende, dat zij kunnen rekenen op een geregelden grooten afzet zonder de concurrentie van andere buitenlandsche havens te vreezen te hebben, gaan gemakkelijker over tot het aanhouden van groote voorraden en uitbreiding van den invoer. Tevens is aan dit alles nog voor den verbruiker het voordeel verbonden, dat hij geen groote voorraden behoeft te houden, waarvoor een groot bedrijfskapitaal noodig is en waaraan tevens aanzienlijke markt-risico's verbonden zijn. Voor den importeur in de haven wegen die bezwaren veel minder zwaar, want zijn in de haven opgeslagen voorraden kan hij beleenen en tegen prijsrisico weet hij zich op verschillende wijzen beter te dekken dan de fabrikant-verbruiker dat gewoonlijk kan doen. Niet alle stapelartikelen leenen zich voor marktforming op deze wijze, doch Dr. Giese meent, dat met eenige omzichtigheid nog veel in deze richting door middel der uitzonderingstarieven kan worden bereikt.

Nadat op deze grondige wijze de methode beschreven is, volgens welke de spoorwegen in Deutschland een groot gedeelte van het bedrijfsleven beschermen, aldus op eigen gelegenheid handelspolitiek drijvende en zelf beslissend, wie en welke bedrijfstakken deze bescherming verdienen, wordt eindelijk ook bij het voordeel stilgestaan, dat de spoorwegen zelf hebben bij de zeehaven-uitzonderingstarieven. Bij kennisne-

ming van dit gedeelte van het betoog van den schrijver zal de Nederlandsche lezer nu en dan verbaasd staan te kijken. Juist in de omstandigheid, dat voor goederen naar of van de links van den Rijn gelegen gedeelten van West-Duitschland alsmede naar of van het Roergebied de aangewezen reisroute de Rijn is of het korte spoorwegtraject naar de Nederlandsche of Belgische havens, hebben wij in Nederland steeds een der sterkste economische argumenten gezien tegen de zeehaven-uitzonderingstarieven, die immers de goederen den veel langeren weg doen nemen over Hamburg en Bremen en ze onttrekken aan hun door de natuur en de geografische ligging der zoeven genoemde gebieden aangewezen route. Dr. Giese meent echter juist, dat het voor de Deutsche spoorwegen een niet onbelangrijk voordeel is om goederen uit die streken hun weg over de Noord-Duitsche havens te doen nemen, omdat het financieel belang der Deutsche spoorwegen immers met zich brengt, de goederen een zoo lang mogelijken weg over hun lijnen te doen afleggen. Zeker is dat het geval, wanneer het tarief hoog genoeg is, doch het voordeel zal toch zeker wel wegvallen, wanneer de lange reis der goederen over Deutsche spoorwegen alleen verkregen kan worden in concurrentie met veel kortere wegen naar buitenlandsche zeehavens, die bovendien nog bereikt kunnen worden door middel van het zoo goedkoop vervoer over den Rijn. Ook volgens Dr. Giese is dat vervoer vooral voor lange afstanden gewoonlijk goedkoper dan vervoer per spoor. Daar echter de rivier- vrachten op Weser en Elbe, die anders in verschillende gebieden een sterke concurrent voor den Rijn zouden kunnen vormen, veel hooger zijn dan op laatstgenoemde rivier, is concurrentie met den Rijn slechts mogelijk door middel van de spoorwegen.

De Deutsche betalingen volgens de Dawes-regeling dienen gedeeltelijk te worden opgebracht door de Reichsbahn en de rentabiliteit der spoorwegen mag daarom niet te zeer lijden door te lage uitzonderingstarieven, doch anderzijds beroept Dr. Giese zich op par. 2 van het Reichsbahngesetz, die voorschrijft, dat de Reichsbahn de economische belangen van Deutschland in het oog heeft te houden. Zij is daarom niet slechts gerechtigd, maar ook verplicht om voor verliesbrengende tarieven goederen te vervoeren, mits zij die verliezen dan maar weder op andere goederen, die haar bescherming niet noodig hebben, of op het reizigersvervoer verhaalt. Niet slechts in het belang van de Deutsche zeehavens en de Deutsche scheepvaart laten de Deutsche spoorwegen zich van zulke verliesbrengende tarieven daarom niet weerhouden, maar ook wanneer hen blijkt, dat een industrie zich slechts door middel van zulk goedkoop vervoer kan handhaven, of tot de fabricatie van een nieuw artikel kan overgaan.

De noodzakelijkheid, om in sommige gevallen de uitzonderingstarieven zoo laag te stellen, dat daarmee geen winst wordt behaald, gebruikt Dr. Giese ook in zijn rechtvaardiging van de mededinging, welke de Deutsche spoorwegen bewust de binnenscheepvaart aandoen. Deze laatste houdt zich in de eerste plaats bezig met het vervoer van massagoederen en juist deze zijn het, die de spoorwegen noodig hebben voor het verkrijgen der winst, die hen in staat stelt om ten behoeve van andere takken van het Deutsche bedrijfsleven tarieven te handhaven, welke geen winst opleveren. Het vervoer van massagoederen levert door de intensieve benutting der wagons, het snelle laden en lossen, het mindere rangeeren, enz. grootere voordeelen op dan het vervoer van de meeste der andere goederen, waarvoor uitzonderingstarieven gelden, en daarom dient de Reichsbahn zich wel moeite te geven om in concurrentie met de binnenscheepvaart vervoer van massa-goederen tot zich te trekken.

Merkwaardig is de verdediging van de zeehaven-uitzonderingstarieven voor doorvoer-goederen. Deze namelijk vinden hun rechtvaardiging naast bevoordeeling van zeehavens en scheepvaart uitsluitend in

de financiële winst, die daaruit voor de spoorwegen zou voortvloeien, ook alweer, omdat deze er immers naar dienen te streven, zooveel mogelijk goederen zoover mogelijk over hun lijnen te laten reizen. Vandaar dan de scherpe tarievenstrijd met Nederlandsche, Belgische en Fransche havens, Genua en Triëst om goederen uit Duitschlands buurstaten. In den Rijksdag hebben in 1926 deze doorvoertarieven veel critiek ondervonden, omdat zij den buitenlandschen industrieel zouden bevoordeelen ten koste van zijn Duitschen mededinger, die voor het vervoer zijner fabrieken en grondstoffen op Duitsch gebied meer moest betalen dan de buitenlander. De bewering is volgens Dr. Giese op zichten juist, maar hij erkent haar niet als argument tegen deze strijdtarieven, omdat de goederen anders toch langs een goedkooperen weg, maar dan over niet-Duitsche spoorwegen en langs een niet-Duitsche haven hun weg naar het verbruiksland zouden hebben gevonden en daar met het Duitse product evengoed hebben geconcentreerd als wanneer zij over Duitse spoorwegen en Duitse havens met Duitse schepen worden vervoerd. De schrijver vergeet hier echter, dat de niet-Duitsche spoorwegen zich hun vervoer niet zonder strijd lieten ontnemen en ten einde het vervoer te behouden hun tarieven verlaagden. Slechts voor de Duitse tarieven nog weder op een lager peil te brengen, konden de goederen voor vervoer door Duitschland verkregen worden en de totale verzendingskosten naar het verbruiksland werden dus door de inmenging der Reichsbahn wel degelijk goedkooper. De critici in den Rijksdag hadden dus nog niet zoo'n groot oeffen. Eenigen tijd tevoren (9 Juli 1925) echter heeft, toen trouwens het geheele systeem der zeehaven-uitzonderingstarieven pas weder was ingevoerd en in zijn uitwerking nog niet kon worden overzien, de Rijksdag verklaard, dat hij met bevrediging kennis had genomen van de maatregelen, die tot op dat oogenblik op het gebied der zeehaventarieven waren genomen, alsmede, dat in het algemeen economisch belang, vooral ter bestrijding van de werkloosheid, verdere invoering dier tarieven geboden was. Het wil mij voorkomen, dat die bestrijding der werkloosheid wel wat erig duur betaald wordt en dat degenen, die door de Reichsbahn tot de betaling geroepen worden, wel wat erig willekeurig worden aangewezen, wanneer zij de reizigers zijn en de belanghebbenden bij goederen, die niet de voordeelen der uitzonderingstarieven genieten. Zij immers betalen de verliezen op tarieven, waarvan de Reichsbahn beslist, dat zij beneden den kostprijs mogen blijven.

Uitvoerig behandelt Dr. Giese nog de gevolgen der zeehaven-uitzonderingstarieven voor de binnenscheepvaart en ook verschillende andere onderdeelen van het vraagstuk der spoorwegtarieven worden in zijn boek besproken. Ik heb echter speciaal zijn meer algemeene behandeling van de zeehaven-uitzonderingstarieven besproken, omdat mij die voor Nederland het belangrijkste scheen. Daaruit blijkt namelijk, welke zeer groote waarde voor de Duitse volkswelvaart een erkend autoriteit op het gebied van spoorwegtarieven hecht aan deze uitzonderingstarieven. Voor onze havens ligt daarin aanleiding tot het vermoeden, dat ook verdere Nederlandsche pogingen om het systeem in scherpte te doen verliezen weinig kans van slagen zullen hebben en dat men daar dus zijn kracht zal moeten blijven zoeken in lage tarieven voor het werk in de havens, vlug en betrouwbaar werk en steeds betere outillage. Misschien ook zal samenwerking tusschen de groote belanghebbenden bij het havenverkeer, zooals op sommig gebied reeds te Amsterdam bestaat, nog veel goed kunnen doen. Tevens blijkt uit het betoog van Dr. Giese telkens weder, in hoe hooge mate de Reichsbahn meedoet aan de protectionistische handelspolitiek en hoe weinig tot haar nog is doorgedrongen de geest van de Economische Conferentie te Genève van Mei 1927. Het betoog van Dr. Giese, waarin deze het protectionisti-

sche karakter der zeehaventarieven gedeeltelijk tegenspreekt, gedeeltelijk vergoelijkt, is niet sterk. Met dat al is echter zijn boek de aandacht van Nederlandsche lezers ten volle waard, omdat het helder en oprecht een uiteenzetting geeft van de Duitse opvatting van een probleem, dat van het allergrootste belang is voor den verderen bloei der Nederlandsche havens. Aan buitenlandsche en speciaal Nederlandsche pogingen om aan het systeem der zeehaven-uitzonderingstarieven zijn scherpte te ontnemen, wijdt Dr. Giese in een afzonderlijk hoofdstuk alle aandacht.

Tegenover de Nederlandsche protesten wordt in dat hoofdstuk voornamelijk aangevoerd, dat zeehaven-uitzonderingstarieven evenals invoerverbod, uitvoerpremiiën, scheepvaartsubsidies enz. behouden tot het gebied der handelspolitiek, ten aanzien waarvan een onafhankelijke staat het volledige zelfbeschikkingsrecht bezit. Bij de beoordeeling, in hoeverre zulke maatregelen zullen worden toegepast, houdt een land uitsluitend rekening met zijn eigen belangen, al ligt het ook voor de hand, dat andere landen daarvan na-deelige gevolgen zullen ondervinden. Ondenkbaar en volkomen in strijd met het doel, dat met de zeehaven-uitzonderingstarieven wordt nagestreefd, acht Dr. Giese het, die tarieven ook op het verkeer met Nederland toe te passen, omdat dan immers aan buitenlandsche havens tarieven zouden worden toegestaan, die juist als strijdmiddel tegen die havens bedoeld zijn. Hij acht het dan ook zeer gewenscht, dat de enkele zeehaven-uitzonderingstarieven, die ook naar de Nederlandsche grens gelden, ten spoedigste voor het verkeer met Nederland buiten werking worden gesteld.

JAN SCHILTHUIS.

BESCHOUWINGEN OVER DE RENTABILITEIT DER SUIKERBIETENTEELT.

De heer J. J. van Riemsdijk te Amsterdam schrijft ons:

In mijn artikel onder bovenstaanden titel, opgenomen in E.-S. B. van 2 Januari jl., heb ik mij voorkomend als positief uitgedrukt, waar ik het laat voorkomen, dat de boeren in het Zuid-Westen van ons land niet meer anders kunnen. Beter ware het geweest, indien ik had geschreven, dat zij niet in een kort tijdsbestek aan hun onaangename positie een gunstige wending kunnen geven. Tot die absolute uitspraken ben ik gekomen, om duidelijk aan te toonen, dat de heer Addens de moeilijkheden van de Zeeuwen veel te licht taxeerde, en dat het zeer goed te verklaren is, dat de zaken daar zoo zijn gelopen.

DE BELASTINGDRUK IN NEDERLANDSCH-INDIË.

In 7 punten heb ik m.i. het fundament, waarop de heer Van Brink zijn betoog over den belastingdruk in Nederlandsch-Indië heeft gebouwd en waarop hij conclusies heeft getrokken en uitspraken heeft gedaan, als ondeugdelijk gesignaleerd.

Punt 6 geeft de heer Van Brink in zijn naschrift toe en nu hij dit rustig in zijn geheel zal hebben nagelezen, zal mijn geachte tegenstander ook punt 4 wel willen toegeven. Immers hij vergist zich ook nu weer, waar hij schrijft, dat de opbrengst in 1924 van de O.W.-belasting ad rond f 20 miljoen — n.b. de inning van achterstallige belasting van een in 1924 reeds lang opgeheven wet op buitengewone winsten behaald onder buitengewone omstandigheden — behoort tot de buitengewone heffingen, die gediend hebben tot den grondslag voor de vennootschapsbelasting, reden waarom hij ook dit bedrag aan zijn niet-Inlanders te moeten toebedeelen.

In dit verband breng ik den heer Van Brink o.m. in herinnering, dat in het eerste verslag van de Belasting Herzieningscommissie (Commissie Dr. Moresco) (hoofdstuk 5 § 1) het advies te lezen is, waarop het tarief voor de Vennootschapsbelasting door de Regering werd vastgesteld. Dit advies luidde: „De opbrengst zal onder de werking van dit nieuwe tarief

gelijk of ongeveer gelijk dienen te wezen aan de opbrengst van de tegenwoordige inkomstenbelasting van de rechtspersonen, vermeerderd met de corresponderende uitvoerrechten en productenbelasting."

Deze cijfers waren voor 1924:

inkomstenbelasting rechtspersonen ..	f 31	miljoen
vervallen productenbelasting	„ 7,1	„
aardoliebelasting	„ 13	„

totaal.... f 51,1 miljoen

reden waarom de opbrengst voor normale winstjaren gesteld werd op f 51 miljoen, en reden waarom de Indische Regeering, voorgelicht door den toenmaligen Directeur van Financiën, den heer Bodenhausen, de proportionele heffing van de Vennootschappen gesteld wilde zien op 12 pCt. met 20 opcenten, omdat gemaakte berekeningen de overtuiging hadden geschonken, dat de normale winst van de N.V. op pl.m. f 350 miljoen per jaar was te stellen.

Opnieuw voorgelicht door de Nederlandsche Belastingcommissie, onder voorzitterschap van Dr. Bruins, nam de Nederlandsche Regeering het voorstel over om 10 pCt. te heffen met 25 opcenten, wat voldoende werd geacht, om bij een normale winst f 51 miljoen belastingopbrengst te verkrijgen van de vennootschappen. Dit werd gesanctionneerd door den wetgever.

Wat de heer Van Brink te berde brengt tegen mijn punten 2 en 3 zal hij ook niet kunnen volhouden. Immers hij loopt hier vast op de kardinale fout, die hij m.i. gemaakt heeft met zijn groepeerings, waarbij hij onder „niet-Inlanders" samenvoegt en fysieke personen (vreemde Oosterlingen, Europeanen en daarmee gelijkgestelden) van diverse pluimage, die hij in totaal opvoert in 1913, 1920 en 1924 met resp.: 873.604, 1.046.214 en 1.165.217, en naaml. vennootschappen, wier aantal, uitbreiding, kapitaalcrachtigheid en winstmogelijkheid-onder-normale-omstandigheden hij natuurlijk niet onder getallen heeft kunnen brengen. Dit belet den heer Van Brink echter niet hun winsten eenvoudig ten bate te laten komen van de evengenoemde aantallen: 873.604, 1.046.214 en 1.165.217. Mijn opmerking: „dat de heer Van Brink geen rekening heeft gehouden met de geweldige uitbreiding van het bedrijfsleven onder den vorm van naamloze vennootschap, zoodat uit dien hoofde reeds zonder verhooging (verzwaring) van belastingdruk, de groep „niet-Inlanders", w.o. de N.V. ressorteeren, een belangrijke stijging in belastingopbrengst zal moeten laten zien", is dus volkomen terecht gemaakt.

Ze wordt dan ook allerminst teniet gedaan door de opmerking van den heer Van Brink, dat ze in gelijker voege tot uitdrukking komt in de door hem vermelde cijfers der „niet-Inlanders", als de vermeerdering van de bijdragen der Inlandsche bevolking aan de schatkist, ten gevolge van de toeneming van die bevolkingsgroep met rond 18 pCt. in het tijdvak 1913—1924.

Had ik een bemerkings gemaakt over de belastingopbrengst in verband met de toeneming van de fysieke personen „niet-Inlanders" van 873.604 in 1913 tot 1.165.217 in 1924 (een stijging met ruim 33 pCt.), vergeleken met die der fysieke personen „Inlanders" (een stijging met rond 18 pCt.), dan zou mijn geachte tegenstander meer recht van spreken hebben gehad.

Nu zal de heer Van Brink mij ook op dit punt gelijk moeten geven, wat mij niet verwondert, want hij moet vastloopen — ik herhaal het — doordat hij conclusies heeft getrokken en uitspraken heeft gedaan, gebaseerd op de wijze, waarop hij allerlei ongelijke grootheden, fysieke personen en naamloze vennootschappen als „niet-Inlanders" heeft samengevoegd, waarmee dus meteen zijn verweer op punt 1 is behandeld, zijnde het uitgangspunt van zijn betoog.

Rest mij nog een bespreking over punt 5. Als ik schrijf aan het adres van de heeren Meijer Ranneft-Huender: „Hoeveel waardeering ik overigens heb

voor het werk van deze rapporteurs, maar zij moeten zich vergist hebben voor wat betreft het toekennen van pl.m. 53 pCt. van de opbrengst der invoerrechten aan de Inlandsche bevolking" en ik geef dan uitgebreid cijfermateriaal voor de jaren 1926, 1927 en 1928, toen de tariefsverhoogingen van 1921—'24 normaal hadden doorgewerkt, wat uiteraard niet het geval kon zijn in 1924, toen genoemde heeren hun rapport samenstelden, dan ontgaat mij de opmerking van den heer Van Brink, dat mijn verklaring in dezen „niet vleien is voor den, ook door mijn geestverwanten, terecht zoo hoog aangeslagen arbeid dier rapporteurs."

Ook plaatst de heer Van Brink ten onrechte de opmerking, dat ik poog de bedoeling van zijn schrijven verdacht te maken. Hij en ik nemen inzake de belastingpolitiek voor de N.V. een afwijkend standpunt in, maar daarom komt het toch niet in me op een poging te doen om te insinueren, dat de heer Van Brink zijn studie over den belastingdruk geschreven zou hebben met een bepaald vooropgezet doel. Afgezien van het feit, dat zoo iets ongepast zou zijn, constateer ik bovendien, dat onze persoonlijke verstandhouding daarvoor te goed was en is.

Wel liet ik duidelijk uitkomen, dat het geheele bedrijfsleven in Indonesië tot nu toe gemiddeld pl.m. 10 pCt. bijdraagt in de opbrengst van de invoerrechten, wat voor 1924 wil zeggen f 6 miljoen en wat dan voor 1928 zou worden pl.m. f 8½ miljoen, welke bedragen natuurlijk niet in hun geheel zijn opgebracht door de N.V. En ook liet ik goed uitkomen, dat, op basis van de verdeling; die de heer Van Brink aanneemt, overeenkomstig het rapport Meijer Ranneft-Huender, zijn groep „niet-Inlanders" voor 1924 uit hoofde van invoerrecht wordt goedgeschreven voor f 28 miljoen, welk cijfer dan voor 1928 zal zijn gestegen tot f 40,2 miljoen. Naar aanleiding hiervan schreef ik: „dat de heer Van Brink er m.i. verkeerd aan doet, de groep „niet-Inlanders" goed te schrijven voor rond 46 pCt. van de ontvangsten uit hoofde van invoerrechten, als hij zijn betoog dan mede dienstig wil maken aan het opwerpen van de vraag of het niet te betreuren is, dat voor de jaren 1928 en 1929 o.m. de voorgenomen opcentenverlaging voor de vennootschapsbelasting is uitgesteld."

En dit handhaaf ik natuurlijk ten volle.

J. L. VLEMING.

Amsterdam, 16 Dec. '28.

* * *

Naschrift. Ofschoon ik in mijn naschrift op het vorig artikel van den heer Vleming, dien heer op punt 6 van zijn betoog heb toegegeven, dat ik beter had gedaan wanneer ik in mijn studie, welke met het jaar 1924 voorloopig was afgesloten, de afschaffing in 1925 van het Javasche hoofdgeld buiten beschouwing had gelaten, deed ik nochtans uitkomen, dat deze concessie geheel ongerept liet mijne conclusie, dat ook in 1924 het peil der lasten van de Inlandsche bevolkingsgroep nog steeds niet dat van 1913 had bereikt. Daaruit te concludeeren, gelijk mijn geachte opponent thans doet, dat ik nu ook wel de juistheid van punt 4 van zijn betoog zal toegeven, gaat te ver.

Punt 4. Hoezeer ik aan mijn principiële standpunt moet blijven vasthouden en bijgevolg de door den heer Vleming in het geding gebrachte belastingopbrengstcijfers van jaren na 1924 moet wraken, meen ik nochtans een uitzondering op dit standpunt te moeten maken voor de door den heer Vleming afgekeurde toedeling in 1924 aan de niet-Inlandsche bevolkingsgroep van de in dat jaar aan (achterstallige) oorlogswinst- en productenbelastingen ontvangen gelden. In mijn vorig naschrift heb ik reeds doen uitkomen, dat de overweging, dat die belastinggelden ook in volgende jaren — zij het in anderen vorm — van de niet-Inlanders zijn ontvangen, inzonderheid de reden is geweest, dat ik voor 1924 die gelden tot een beloop van 21 miljoen aan de groep der niet-Inlanders heb toebedeeld. Nu bewijst de heer Vleming

in zijn vorenstaand artikel de juistheid van mijn gedachtengang door zijn betoog, dat waar de destijds beoogde winst- of vennootschapsbelasting eene opbrengst aan de schatkist moest verzekeren van minstens 51 miljoen¹⁾, nl. 31 miljoen wegens tot dusver van rechtspersonen geheven wordende inkomstenbelasting en 20 miljoen ter zake van buitengewone heffingen, het tarief der vennootschapsbelasting ten slotte werd vastgesteld op 10 pCt. tijdelijk vermeerderd met 25 procenten. Hieruit blijkt dus wel zeer duidelijk, dat ik juist handelde door in 1924 de aan buitengewone heffingen ontvangen 21 miljoen niet — gelijk de heer Vleming wenschde — niet in aanmerking te brengen, doch integendeel aan de niet-Inlandsche bevolkingsgroep toe te deelen.

Punten 2 en 3. Nog steeds houdt de heer Vleming vast aan zijn opvatting, dat ik een cardinale fout zou hebben gemaakt met mijne groepeerings van fysieke personen van diverse pluimage (vreemde Oosterlingen en Europeanen) en rechtspersonen in een en dezelfde groep der niet-Inlandsche bevolking. Blijkbaar ben ik in mijn studie en in mijn naschrift nog niet duidelijk genoeg geweest in de uiteenzetting van de beginselen mijner groepeerings en speelt inzonderheid het in mijn studie aan het slot opgenomen overzicht, aangevende het belastingbedrag per hoofd der bevolking, den heer Vleming parten. Dit staatje is slechts opgenomen ten einde den hoofdelijken druk der belasting aan te geven, in aansluiting aan mijn — door mijn geachten opponent ondersteunde — aanbeveling aan de Regeering tot het opnemen in de begrotingsstukken van elk jaar van dergelijke cijfers, daar op die wijze — bij gelijke berekeningsmethode — de toe- of afnemings van de belastingbijdragen geïllustreerd wordt. In dat overzicht komen uiteraard de door de *rechtspersonen* betaalde Landsheffingen ten voordeele van de *fysieke* personen der niet-Inlandsche bevolkingsgroep, waardoor het hoofdelijk bedrag verre uitgaat boven het werkelijk per hoofd betaalde bedrag. Doch hierom gaat het eigenlijk niet! Doel mijner studie was om de wijzigingen in het licht te stellen van den totalen geldelijken druk van de Landsheffingen op de Inlandsche bevolking en op de niet-Inlandsche bevolking in het tijdvak 1913/1924. Dat doel was alleen te bereiken door aan de hand van het beschikbaar statistisch materiaal de bijdragen van elk dier twee groote bevolkingsgroepen aan de schatkist, uit het geheel der belastingopbrengst te nemen. De niet-Inlandsche bevolking voor dit doel weder te splitsen in Europeanen en vreemde Oosterlingen liet en laat het voorhanden statistisch materiaal, zelfs met veel vrijheid, niet toe. Dat de rechtspersonen, welke geheel door het Europeesch recht beheerscht worden, in de groep der niet-Inlanders thuis behooren, zal de heer Vleming mij zeker wel willen toegeven. Het aantal naamlooze vennootschappen door Inlanders opgericht, is stellig zóó luttel, dat het in dit verband zonder bezwaar verwaarloosd mag worden. Nog steeds verliest de heer Vleming uit het oog, dat het hier gaat om wijziging in de belastingbijdragen van *bevolkingsgroepen* en niet van categorieën of van individuen. Binnen de grenzen van dezelfde groep kunnen dan ook, zelfs bij aan het licht tredende afnemings van de totale bijdrage, nog zeer groote verschillen in belastingbijdragen geconstateerd worden; men denke bijv. aan den Javaanschen en den Maleischen boer of aan den eerstgenoemde en zijn in handel, nijverheid of loondienst zijn bestaan vindend landgenoot. Doch dit alles houdt verband met eene billijke repartitie der Landsbelastingen binnen dezelfde groep, hetgeen een vraagstuk

¹⁾ Dat dit bedrag ruim gehaald werd kan blijken uit de hieronder staande opgave van de aanslagen en de ontvangsten der vennootschapsbelasting in duizendtallen van gulden:

boekjaar	Aanslag	Betaald
1925	60.166	58.989
1926	71.251	69.596
1927	52.803	51.857

op zichzelf is. Mijne studie beoogde slechts de toe- of afnemings te constateeren van het aandeel in de Landsheffingen van de beide bevolkingsgroepen in haar geheel beschouwd en niet van bepaalde onderdeelen of individuen daarvan, ten einde daaruit eene aanwijzing te distilleeren nopens de richting waarin de Indische fiscale politiek zich in de toekomst zal hebben te ontwikkelen. Men vergeet niet, dat zoolang de uitkomsten van het onderzoek van den bestuursambtenaar *Mr. Fievez de Malines van Ginkel* naar den belastingdruk in de Buitengewesten nog niet is afgelopen, wij in volslagen onwetendheid verkeerden nopens het volksinkomen aldaar (voor Java en Madoera hebben we, dank zij de onderzoekingen van de heeren *Meijer Ranneft* en *Dr. Huender*, althans voor eenige data, oriënteerende cijfers dienaangaande) en bijgevolg ook nopens den druk der Landsheffingen op dat inkomen. Waar derhalve omtrent den *werkelijken* druk, welken die heffingen op het volksinkomen leggen, nagenoeg niets bekend is, kan met het voorhanden materiaal slechts de *toe- of afnemings* van de bijdragen der beide bevolkingsgroepen aan de Landsheffingen in den loop der jaren benaderd worden. Dit doel nu beoogde mijne studie te bereiken. Uit de door mij geproduceerde cijfers af te leiden, dat die bijdragen te hoog of te laag zijn of dat de grenzen der belastbaarheid reeds zijn of spoedig zullen worden overschreden, zou zijn van die cijfers een ongeoorloofd gebruik te maken. Dit ter voorkoming van misverstand bij personen, wien, gelijk den recensent W. in „Koloniale Studiën“ van October 1928, doel en beteekenis mijner studie ten eenenmale zijn ontgaan, en wier toon bij voorbaat elke discussie uitsluit. In dit opzicht is het mij aangenaam een tegenstander als den heer Vleming te ontmoeten, die zijn critiek over het geheel streng op zakelijk terrein heeft gehouden, waardoor hij mij steeds bereid zal vinden hem van antwoord te dienen. Met genoegen heb ik nota genomen van zijn ruitelijke erkenning, dat het niet bij hem is opgekomen te insinueeren, zooals ik uit zijn vorig artikel meende te moeten afleiden, dat ik mijne studie zou hebben geschreven met een bepaald vooropgezet doel.

Punt 5. Over de waardeering van de aandeelen der Inlanders en niet-Inlanders in de opbrengst der tolrechten zullen de heer Vleming en ik het wel niet spoedig eens worden. Ik heb mijn standpunt ten deze in mijn vorig naschrift nader omstandig toegelicht en heb daaraan — in verband met door den heer Vleming in het geding gebrachte belastingcijfers betreffende de jaren na 1924 — niets toe te voegen. Ik wil mijn geachten opponent de verzekering geven, dat ik bij eene eventueele voortzetting van mijne studie over den belastingdruk in Nederlandsch-Indië, nog eens nauwgezet, aan de hand van hetgeen te dezer zake ook door anderen (o.a. verschillende Indische handelsverenigingen) is te berde gebracht, zal overwegen of de door mij, op het voetspoor van de heeren *Meijer Ranneft* en *Huender* gevolgde methode, niet voor verbetering vatbaar is.

v. B.

HET VRAAGSTUK DER HAVENSCHAPPEN IN HET LICHT DER PRACTIJK.

De heer C. Vermey te Rotterdam schrijft ons:

Het naschrift van den heer v. Lier bij mijn artikel in E.-S. B. van 9 dezer noopt mij tot een kort slotwoord. Daar de geachte schrijver naar den toon van zijn repliek te oordeelen aan enkele stellingen mijnerzijds klaarblijkelijk aanstoot heeft genomen, moge ik hem te dezer plaatse allereerst de verzekering geven, dat het niet in mijn bedoeling heeft gelegen mij „smallend“ over zijn verweer uit te laten. Wel heeft de wijze, waarop hij de argumenten zijner tegenstanders heeft willen weerleggen mij gedwongen tot het stellen van een aantal scherp geformuleerde vragen, waarop ik echter ook in het naschrift geen catego-

risch antwoord mocht ontvangen. Mijnerzijds is deze pennestrijd echter sans rancune gevoerd!

Ik moge thans met een enkel woord terugkomen op de repliek des heeren v. Lier:

ad 1) De heer v. Lier citeert enkele zinsneden uit zijn brochure ten aanzien van de beteekenis van Dordrecht. Indien hij niets anders had geschreven dan hetgeen hij in zijn naschrift aanhaalt, zouden de door mij gebezigde zinsneden inderdaad te sterk zijn geweest. De heer v. Lier schrijft echter tevens op dezelfde bladzijde 4 zijner brochure:

„Zeker moet de oude stad Dordrecht voor de scheepvaart niet worden afgeschreven” en iets verder op dezelfde bladzijde in de zinsnede voorafgaande aan de door hem geciteerde: „In concurrentiestrijd met Rotterdam zou het streven van Dordrecht echter een zeker gevaar voor het geheele havengebied en zelfs een nationaal gevaar kunnen worden”. De lezer oordeele thans zelf!

ad 2) De heer v. Lier blijkt thans met „achterland” te hebben bedoeld Nederlandsche provincies. Tot dusver werd, meen ik, onder Rotterdam's achterland primair verstaan het Rijnsch-Westfaalsch industriegebied. Indien dan ook de heer v. Lier een zooveel enger begrip op het oog had, ware het niet ondienstig geweest zulks duidelijk te vermelden. Wanneer hij schrijft: „Het moest niet noodig zijn dergelijke voorstellingen recht te zetten”, moge ik hem vragen: A qui la faute?

ad 3) De heer v. Lier verwijt mij hier onzuiver citeeren en maakt thans een inderdaad zéér subtiel onderscheid tusschen „benoeming” en „aanwijzing” van de deskundige leden van een havenschapsbestuur door de betrokken gemeentebesturen. Ik moet eerlijk bekennen, dat dit onderscheid in de practijk zóó subtiel is dat het mij althans ontgaat! Ik moge trouwens den belangstellenden lezer verwijzen naar pag. 66/67 der meergenoemde brochure, waarin de heer v. Lier een proeve van samenstelling van het havenschapsbestuur geeft. Ik herhaal, dat hier aan het door den schrijver bepleite overwicht der plaatselijke bestuurslichamen de volle maat wordt toegemeten!

ad 4) Ik meen inderdaad aan de hand van door mij genoemde, onverdachte bronnen met overvloedig cijfermateriaal (zie E.-S. B. d.do. 26/9/28) te hebben aangetoond, dat de P.L.A. ten koste van te hooge tarieven groote winsten reserveert. De heer v. Lier blijft intusschen in gebreke te voldoen aan mijn verzoek om zijnerzijds eveneens het met cijfers gestaafd bewijs te leveren voor zijn bewering in E.-S. B. van 5/12/28, dat „hier vaak overdrijving in het spel is” en „dat er bepaalde tarieven zijn die liggen beneden die welke te Rotterdam geheven worden”. Zijn antwoord is geen antwoord op de door mij gestelde vraag.

ad 5) Is de bestuursvorm in de buitenlandsche wereldsteden een zoo weinig bevredigende, dat men hier zoo noodig à l'instar dier bestuursvormen niet een oplossing zou kunnen vinden op de bezwaren, die de heer v. Lier tegen de geprojecteerde Rotterdamse „monster-gemeente” koestert?

ad 6) Het adres der Kamer van Koophandel, waarop de heer v. Lier doelt is mij bekend. Ik heb echter gesproken van de Rotterdamse scheepvaartkringen en niet van de K. v. K.

ad 7) Schrijver antwoordt mijn vragen met... citaten, die lichtelijk uit het verband zijn gerukt waarin zij geschreven werden. Zoowel het betreffend artikel in „De Telegraaf” dat niet anders was dan één bestrijding van de havenschapsgedachte, als die gepubliceerd in de nummers 478 en 519 van E.-S. B. — waarnaar ik eenigen tijd heb moeten zoeken daar zij... dateeren van 1925 — bepleitten meer in het bijzonder: vrijstelling van havengeld voor bunkerscheepen en... herziening der tarieven voor schepen, die hier een gering kwantum stukgoed komen laden, waarbij terloops enkele vergelijkende cijfers werden gegeven der havenkosten voor schepen, die met een

„bulk”-lading in de concurreerende havens binnenkomen. Dat inderdaad de huidige toepassing der tarieven in bepaalde gevallen onbillijk werkt en dat een herziening tot verlevendiging van het stukgoedverkeer zal kunnen bijdragen is in confesso en heeft de Stukgoed-Commissie aanleiding gegeven bepaalde voorstellen uit te werken. Dit zijn echter m.i. geenszins zoodanige „ernstige tekortkomingen”, dat op grond hiervan de instelling van een havenschap behoeft te worden bepleit. Dit bezwaar kan zeer wel op andere minder ingrijpende wijze worden ondervangen. Wellicht vindt de heer v. Lier later gelegenheid de door hem gesignaleerde ernstige tekortkomingen in concreto toe te lichten.

ad 8) De hier gevolgde gedachtengang is mij niet recht duidelijk. Op de door mij geschetste eigenschappen der Rotterdamse ondernemers werd gewezen in verband met het nationaal gevaar, dat van de Merwede dreigt. Hier zouden in „businesslike contest” deze eigenschappen tot hun recht komen. De schepping van een havenschap brengt ons echter in de politieke sfeer, waarin de zakenman helaas kwalijk ademt. Overigens wil ik den schrijver gaarne de verzekering geven, dat ik, indachtig het bekende „de gustibus non est disputandum”, zijn eerlijk beleden gebrek aan waardeering voor „het slappe slot na mijn fiere verwijzing” niet kwalijk neem.

Juist na het verschijnen van mijn beschouwing wijdde de Nieuwe Rotterdamse Courant een belangwekkend artikel aan de annexatieplannen. Ik lees daarin o.m. „zijn wij van oordeel, dat men zijn hoop niet moet vestigen op nog min of meer gewaagde proefnemingen, maar het annexatieplan heeft te aanvaarden”.

Tot mijn genoegen zie ik hieruit, dat ik bij het door mij ingenomen standpunt in zeer gewaardeerd gezelschap verkeer!

De lezer moge intusschen beoordeelen of de heer v. Lier er in zijn naschrift in slaagde een zakelijk verweer te leveren op het door mij geponeerde. Ik moge hiermede voorshands van verdere dupliek afzien; wellicht biedt zich later nog eens gelegenheid met mijn geachten tegenstander over dit brandend vraagstuk de degens te kruisen!

* * *

Naschrift. Naar aanleiding van de repliek van den heer C. Vermey op mijn naschrift in E.-S. B. van 9 Januari jl. zou ik gaarne nog het volgende willen opmerken.

1. De heer Vermey eindigt zijn eerste opmerking met „De lezer oordeele thans zelf”. Al betwijfel ik, of den lezer dit debat veel belang zal inboezemen, ik moet dit oordeel mogelijk maken.

In onze brochure „Het vraagstuk der havenschappen, een bestuursprobleem” staat letterlijk op blz. 4: „Zeker moet de oude stad Dordrecht voor de scheepvaart niet worden afgeschreven; integendeel, bij een beheer, dat het geheele complex van Dordrecht tot Hoek van Holland als één groot havengebied zou beschouwen, moet en kan elk onderdeel daarvan een passende taak in den grooten gemeenschappelijken arbeid hebben. In concurrentiestrijd met Rotterdam zou het streven van Dordrecht echter een zeker gevaar voor het geheele havengebied en zelfs een nationaal gevaar kunnen worden.” (In het tusschen aanhalings-teekens geplaatste citaat van den heer Vermey is het woord „concurrentiestrijd” niet cursief gedrukt, maar zijn de niet door ons gecursiveerde woorden „en zelfs een nationaal gevaar kunnen worden” cursief gedrukt).

In het bovenstaande werd betoogd, dat een concurrentiestrijd van Dordrecht tegen R'dam vrijwel zeker voor één dezer beide nationale havens op verlies zou neerkomen, zeer waarschijnlijk voor Dordrecht. Maar in zoo'n concurrentiestrijd, à tort et à travers gevoerd, zit een nationaal gevaar, want meestal heeft ook de overwinnaar aanmerkelijke schade. Daarom werd be-

toegd, dat in één havenschap vereenigd ieder van beide havens haar eigen taak zou hebben te vervullen.

Het verweer van den heer Vermey heeft echter niets te maken met mijn opmerking sub 1 in mijn vorig naschrift. Hij citeerde onjuist, en naar de letter en naar de bedoeling, toen hij mijn „zeer twijfelachtig” in „onontkoombare zekerheid” veranderde.

2. De heer Vermey schrijft, dat ik „thans” met achterland blijk te hebben bedoeld Nederlandsche provincies, maar dat ik er dit dan bij had moeten zetten. Op blz. 9 van onze brochure noemen wij als (vierden) grond voor een afzonderlijk havenbestuur in den vorm van een havenschap, dat het tegenwoordig bestuur niet voldoende in overeenstemming is met de regionale functie, welke de haven te vervullen heeft. „Rotterdam is de haven van een belangrijk gedeelte van Nederland, een hier (d.i. te Rotterdam, v. L.) gevoerde verkeerde gestie benadeelt handel en industrie in groote deelen van het rijk (ik cursiveer); gerechtvaardigde wenschen van deze (deelen van het rijk, v. L.) zijn niet verzekerd van behartiging door de machthebbers in de havenstad.” Wij vervolgden dan, dat bij een enkel plaatselijk bestuur de regionale belangen niet genoeg tot hun recht zullen komen en dat, als tegenwicht tegen te zwaar wegen van de plaatselijke bezwaren, de vertegenwoordigers van die regionale belangen een plaats in het havenbestuur moeten hebben. Het is uit het voorafgaande duidelijk, dat hier Nederlandsche regionale belangen bedoeld zijn. Op blz. 53, 54 en 67 wordt dit nader uitgewerkt.

Omtrent de nauwe verbinding tusschen de havens vende over de nauwe verbinding tusschen de havens en haar achterland schreef ik in E.-S. B. No. 674, dat deze haar erkenning kan „vinden door de leidende krachten uit dat achterland bij het havenbeheer te betrekken. Dat het bestaan van onze landsgrens dwars door het achterland van Rotterdam een belemmering is, om dit beginsel in zijn consequenties door te voeren, kan aan de tegenstanders worden toegegeven, zonder dat daarom moet worden aangenomen, dat dan ook het mindere maar achterwege moet blijven.” Uit beide schriften blijkt duidelijk, dat dus niet het buitenlandsche achterland bedoeld is. Dat ik dus den heer Vermey moest toevoegen, dat het niet noodig moest zijn voorstellingen, zooals hij die neerschreef, recht te zetten.

3. De heer Vermey heeft inderdaad verkeerd gelezen. Waar ter wereld heb ik onderscheid gemaakt tusschen „benoeming” en „aanwijzing” van de leden van een havenschapsbestuur? Dit subtiele onderscheid, dat den heer Vermey ontgaat, ontgaat ook mij. Ik geef hem volle vrijheid om in mijn zin „Welnu, mijn zéér duidelijke bedoeling was toch, dat de gemeentebesturen een overwicht moeten hebben in het aanwijzen van de deskundige leden van een havenbestuur”, voor „aanwijzen” te lezen „benoemen”. Maar de heer Vermey maakte er in E.-S. B. No. 680 „bestuursoverwicht” (ik cursiveer) van. Electoraal overwicht beteekent niet bestuursoverwicht in dien zin, dat de aangewezen of benoemde deskundigen dezelfde lijn moeten trekken als de niet-deskundigen, die hen hebben aangewezen of benoemd.

4. Merkwaardig, hoe de heer Vermey alweer tusschen aanhalingssteekens woorden citeert, die ik niet schreef. Gewagende in E.-S. B. No. 675 van de Engelsche havenkosten, schreef ik, dat de voorstelling daarvan „niet altijd (ik cursiveer) van overdrijving vrij te pleiten” is. De heer Vermey legt mij zonder eenigen schroom in den mond „dat hier vaak (ik cursiveer) overdrijving in het spel is.”

De schrijver, alweer vragende naar enkele lagere Engelsche tarieven, heeft voorts, vermoed ik, de door mij in het vorige nummer van E.-S. B. genoemde artikelen niet gelezen.

5. Zeker, decentralisatie is ook hier mogelijk, maar een „Groot-Rotterdam” met afzonderlijke gemeenteraden in de verschillende deelen, zou een belangrijke

verandering van de Gemeentewet medebrengen. Bovendien exploiteeren de groote buitenlandsche gemeentecomplexen ook niet haar eigen havens.

6. De heer Vermey zegt: ik sprak van de scheepvaartkringen, niet van de Kamer van Koophandel. Ik zal niet betwisten, dat de heer Vermey van de scheepvaartkringen meer afweet, dan van de K. v. K., maar misschien heeft hij toch wel vernomen, dat de scheepvaart ook in de K. v. K. vertegenwoordigd is, destijds o.a. door de heeren Van Beuningen, Engelbrecht, Veder, Rypperda Wierdsma. Het in E.-S. B. No. 680 door mij genoemde adres is opgesteld in overleg met de Commissie voor de Scheepvaartbelangen, en in openbare vergadering van 22 November 1927 met 22 stemmen tegen 1 stem (een lid van het Kleinbedrijf, niet uit scheepvaartkringen) aangenomen.

De Voorzitter van de Commissie voor de Scheepvaartbelangen, de heer Engelbrecht, heeft toen een uitvoerige rede gehouden, waaruit ik slechts het volgende citeer:

„Wat echter havens en industrieterreinen betreft, mag zeker nog wel met nadruk gewezen worden op de in het ontwerp-adres van Uw Bureau aan leden van den Gemeenteraad neergelegde stelling, dat voor de noodzakelijke centralisatie van deze beide laatste belangen de voorgestelde annexatie onvoldoende is en dat het ook te bezwaarlijk zou zijn, dit doel te bereiken, door nog grooter uitbreiding dan Burgemeester en Wethouders voorstellen.

Havens hebben niet alleen beteekenis van plaatselijk belang. Het hoofddoel waarom men havens maakt spruit voort uit economischen drang, om bij overgang van zee in rivier- of landverkeer of omgekeerd, het goederentransport te vergemakkelijken, met andere woorden, om besparing in het goederentransport te verkrijgen in tijd en kosten.

Vooraf mag niet vergeten worden, dat de gebruikers van de haven niet zoozeer degenen zijn, die in de havenbedrijven zelf zijn betrokken, als wel de in het achterland aanwezige importeurs en exporteurs.

Haven- en ook industriebelangen hebben in hun ontwikkeling een eigen grondslag, die verband houdt met de economisch-geografische gesteldheid van groote gebieden.

Die ontwikkeling gaat niet altijd parallel met de ontwikkeling van een stad. En zeker is dat bij Rotterdam niet het geval. Zou de stadsuitleg zoover willen gaan, dat steeds binnen gemeentegrenzen de ontwikkeling van haven- en industriebelangen in vollen omvang gehouden moesten worden, dan zou of de stad daarvan de nadeelen ondervinden of handel, industrie, scheepvaart en havenbedrijven en daarmee allen zonder onderscheid, die in die bedrijven hun bestaan vinden.

Het havengebied toch van de Maas gaat landwaarts zoover in, als betrekkelijk groote zeeschepen opvaren kunnen, dat is binnen enkele jaren tot Dordrecht. Het geheele gebied van die stad tot zee, vormt voor havens en industrieterreinen één geheel.

Het verlangt voor de belangen, daarbij betrokken, een zelfstandige organisatie met eigen bestuur, waarin naast de diverse gemeenten ook provincie en Rijk zeggingskracht behooren te hebben.

Conflicten van belangen van gemeenten onderling op dit gebied, kunnen in een dergelijke organisatie, havenschap genoemd, voorkomen worden. Beter zal zoo'n havengebied aan zijn doel beantwoorden, tot grooter voordeel voor de gemeenten, die erbij betrokken zijn.”

De heer Vermey, die het in E.-S. B. No. 478 zoo betreurde, dat de „pogingen bij herhaling door de Kamer van Koophandel e.a. gedaan om het Rotterdamsche Gemeentebestuur te doordringen van de noodzakelijkheid om de thans geldende tarieven aanmerkelijk te verlagen” weinig weerklank hebben gevonden, had zijn „ik heb echter gesproken van de Rotterdamsche scheepvaartkringen en niet van de K. v. K.” beter achterwege gelaten.

7. Dat de heer Vermey het niet aangenaam vond, dat ik aantoonde, dat hij vroeger het tegenovergestelde schreef van thans, kan ik mij begrijpen. Ik constateer slechts, dat hij thans schreef: „Welke zijn die ern-

stige tekortkomingen van den huidige toestand?" dat hij *thans* vroeg of ik wellicht in staat ben „ziffermässig" aan te toonen, dat Rotterdam door te hooge of onbillijke heffingen terrein verliest, dat hij *vroeger* (Telegraaf 28 Dec. 1927) het Gemeentebestuur het verwijt toevoegde, dat de plaatselijke bestuurslichamen aan een redelijke verlaging niet wilden medewerken, dat hij *vroeger* (E.-S. B. van 9 December 1925) de bewering, dat het niet gemotiveerd is Rotterdam een dure haven te noemen een „oratorische uitlating" noemde en schreef, dat men, die hoorende zich niet kan „onttrekken aan een indruk van oppervlakkigheid".

De heer Vermey schrijft *thans* (E.-S. B. van 9 Jan. jl.):

„Dat bunkerscheperen niet naar Rotterdam opstoomen, wanneer zij aan de Vondelingenplaat kunnen bunkeren is duidelijk; door de vestiging van haar bunkerstation te Pernis heeft de S.H.V. eenvoudig blijk gegeven de eischen te verstaan van den tijd of wil men de eischen, die de moderne reeder, *voor wien tijd geld is* (cursiveering van mij, v. L.), aan zijn bunkerleveranciers stelt." *Vroeger*, in E.-S. B. No. 519, schreef hij: „Is het wonder, dat de particuliere bunkerstations Vondelingenplaat, Poortershaven en ook de Wilhelminahaven (Schiedam) in steeds stijgenden getale de „bunkerscheperen" trekken? Het geheim ligt waarlijk niet in de overigens wel fascinerende leuze: „Bunker your ships at the Hook of Holland". *De afstand toch tusschen Vondelingenplaat en Rotterdam is van veel minder beteekenis* (ik cursiveer, v. L.) voor den reeder dan de wetenschap, dat de bunkerprijs, daar betaald, *alle* havenkosten insluit. De exploitanten der etablissementen Vondelingenplaat en Poortershaven hebben, gezien de weinig soepele bepalingen van het Rotterdamse Gemeentelijk tarief der havengelden, eenvoudig besloten op *hun* domein *geen* havengeld te heffen, terwijl krachtens de betreffende bepalingen van het tarief der Gemeente Schiedam, bunkerscheperen slechts 1 cent per M³. (bruto) havengeld verschuldigd zijn, en derhalve de Wilhelminahaven te Schiedam alsmede tot bunkerterritoir werd bevorderd! Een waarlijk vooruitziende havenpolitiek in onze eigen Gemeente had reeds lang — in overleg met de groote leveranciers van bunkerkolen te dezer stede — een speciaal tarief voor bunkerscheperen ontworpen!"

Zoo zou ik kunnen voortgaan.

Ik ben der Redactie ten zeerste erkentelijk, dat zij mij toestond zoo uitvoerig te dupliceren, nu dit na den hernieuwden aanval van den heer Vermey helaas noodig was, doch sluit nu ook mijnerzijds hiermede het debat.

v. L.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DUITSCHLAND ONDER HET HERSTELREGIME.

I.

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

Het rapport van den Generaal-Agent voor Herstelbetalingen, gedateerd 22 December 1928, werd 2 Januari jl. gepubliceerd. In verband met de bijeenroeping eener nieuwe commissie van deskundigen ter bestudeering van het herstelvraagstuk verdienen de conclusies, waarmede het rapport eindigt, het eerst de aandacht.

De Generaal-Agent stelt voorop, dat het vertrouwen hersteld is en dat het economische leven van Duitschland weer op gang is gebracht en wel met een relatief hoogen graad van activiteit. Van den beginne af heeft bovendien het Plan der Experts zijn primair doel verwezenlijkt door te zorgen voor de vastgestelde herstelbetalingen en voor de overmaking daarvan aan de crediteurstaten. Het feit, dat de Duitsche herstelverplichtingen nog niet definitief zijn vastgesteld heeft evenwel een element van onzekerheid, zoowel in het Plan zelf als in den toestand in de betrokken lan-

den, gebracht en het is steeds duidelijker geworden, dat een definitieve regeling van het probleem, te verkrijgen in wederzijdsch overleg, zoowel voor de crediteurstaten als voor Duitschland zelf het beste zou zijn.

Een beslissende stap in die richting is *thans* gedaan. Vertegenwoordigers van de regeeringen van Duitschland, België, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië en Japan kwamen op 16 September 1928 tot overeenstemming omtrent „de noodzakelijkheid van een volledige en definitieve regeling van het herstelvraagstuk en van de samenstelling te dien einde van eene commissie van financiële deskundigen, te benoemen door de zes regeeringen." Sindsdien hebben de regeeringen overleg gepleegd ter uitvoering van dit besluit. Dit overleg heeft geleid tot een op 22 December 1928 gepubliceerde overeenkomst tot samenstelling van een nieuwe commissie van deskundigen, die zoo spoedig mogelijk zal bijeenkomen en die van de zes regeeringen de volgende opdracht zal krijgen:

„De Duitsche, Belgische, Fransche, Britsche, Italiaansche en Japansche regeeringen, gevolg gevend aan het besluit, genomen te Genève op 16 September 1928, waarbij overeengekomen werd eene commissie van onafhankelijke deskundigen in het leven te roepen, belasten de commissie met de taak om voorstellen te ontwerpen, voor eene volledige en definitieve regeling van het herstelprobleem; deze voorstellen dienen te voorzien in eene regeling van de verplichtingen, die uit de bestaande verdragen en overeenkomsten tusschen Duitschland en de crediteurstaten voortvloeien. De commissie zal haar rapport uitbrengen aan de regeeringen, die aan het besluit van Genève hebben medegewerkt, alsmede aan de Commissie van Herstel."

De nieuwe commissie van deskundigen, aldus de Generaal-Agent, is uitdrukkelijk door de betrokken regeeringen gemachtigd om het fundamenteele vraagstuk, dat nog op oplossing wacht, in studie te nemen en het werk van de eerste commissie tot zijn logisch einde te brengen.

Het rapport vangt, na een inleiding, waarin de volgende hoofdstukken kortelings zijn samengevat, aan met eene beschouwing over de afwikkeling der herstelbetalingen; hierna laat het beschouwingen over de staatsfinanciën, de credietsituatie en de positie van het ruilmiddel volgen, waarna het den buitenland-schen handel analyseert en een overzicht over de conjunctuurontwikkeling geeft, om met de reeds besproken conclusies te eindigen.

Het afgelopen hersteljaar (1 September 1927—31 Augustus 1928) was het laatste der z.g. overgangperiode. De Generaal-Agent bespreekt dan ook niet alleen dit jaar, maar geeft meermalen een terugblik op de ontwikkeling sedert het tijdstip, waarop het Plan der Experts in werking werd gesteld. Hij vergelijkt hierbij de toestanden steeds met die van vóór het begin der reconstructie (1923) en niet, zooals veelal pleegt te geschieden, met die van 1913, daar oorlog en inflatie zulke ingrijpende wijzigingen in de geheele economische structuur van Duitschland hebben gebracht, dat het laatstgenoemde jaar niet meer als uitgangspunt voor vergelijking in aanmerking komt.

* * *

Wat de uitvoering van het Plan der Experts betreft moge in herinnering worden gebracht, dat de herstelbetalingen als volgt zijn samengesteld (in miljoenen G.M.):

	1924/5	1925/6	1926/7	1927/8	1928/9 en volg. jaren
Buitenl. leening 1924 . . .	800	—	—	—	—
Bijdrage uit de Rijksmidd. . .	—	250	410	500	1250
Verkeersbelasting	—	250	290	290	290
Rente industrie-obligaties . . .	—	125	250	250	250

Aflossing industrie-obligaties	—	—	—	50	50
Rente Spoorwegobligaties	200	595	550	550	550
Aflossing Spoorweg-obligaties	—	—	—	110	110
Totaal....	1000	1220	1500	1750	2500

Volgens het Plan der Experts zou de derde annuïteit G.M. 1.200 miljoen bedragen, terwijl vermoedelijk in het vierde en vijfde hersteljaar een bedrag van G.M. 500 miljoen zou moeten worden betaald. Nader werd overeengekomen, dat in de plaats van laatstgenoemde betaling in het derde hersteljaar een definitieve storting van G.M. 300 miljoen zou geschieden.

Vanaf het zesde hersteljaar is de hoogte der annuïteit aan tweeërlei correctie onderhevig:

1o. die van den welvaartindex; ten einde rekening te houden met toekomstige vergroting van Duitschlands betaalkracht wordt de bijdrage uit de Rijksmiddelen verhoogd overeenkomstig een index die, volgens in het Protocol van Londen van 9 Augustus 1924 neergelegde regels, wordt berekend op grond der cijfers van het budget van het Rijk, Saksen en Beieren, van den Duitschen buitenlandschen handel, het goederenvervoer op de Duitse spoorwegen, het verbruik van suiker, tabak, bier, alcohol en steenkolen en van de bevolking van het Rijk; in de jaren van 1929/30 tot 1933/34 wordt deze verhooging toegepast op de helft, daarna op het totaal van de standaard-annuïteit.

2o. die van den goudindex; ten einde rekening te houden met eventuele wijzigingen in de koopkracht van het goud, kan, indien een dergelijke wijziging meer dan 10 pCt. vergeleken met de koopkracht van het goud in 1928 bedraagt, een overeenkomstige verhoging of verlaging der annuïteit gevorderd worden.

De opbrengst der herstelbetalingen werd als volgt verdeeld (in miljoenen G.M.):

Overgemaakt aan de crediteurstaten:	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29 ¹⁾
Frankrijk	454,5	534,6	747,8	886,6	1.290,0
Engeland	190,7	240,7	309,9	369,1	541,7
Italië	66,6	86,1	97,8	118,5	179,5
België	115,3	105,4	76,1	86,7	128,2
Joegoslavië	33,3	43,1	48,9	59,3	90,0
Vereenigd Staten.	15,3	19,8	80,0	85,3	100,0
Roemenië	7,5	9,7	12,3	14,9	23,0
Japan	5,0	6,4	8,3	10,1	15,2
Portugal	5,0	6,4	8,3	10,0	15,1
Griekenland	2,7	3,4	4,3	5,3	8,0
Polen	0,1	0,2	0,2	0,3	0,7
Op andere wijze aangewend:					
Dienst der buitenleening 1924....	77,0	92,2	91,3	90,6	89,5
Kosten intergeallieerde Commissies	27,3	17,8	10,6	9,9	10,8
Rente en koersverschillen	0,2	4,2	4,2	3,6	3,1
Totaal der annuïteit	1.000	1.220	1.500	1.750	2.500

¹⁾ voorloopig.

De plaats gevonden overmakingen waren als volgt samengesteld (in miljoenen G.M.):

Betalingen in R.M.:	1924/5	1925/6	1926/7	1927/8
Leveranties in natura	208	102	82	71
Bezettingskosten en diversen ..	414	658	617	725
Omgezet in valuta:				
Rechtstreeksche remises	—	71	259	468
Reparation Recovery Acts	180	243	290	351
Dienst der buitenlandsche leening 1924	78	97	91	90
Diversen	13	5	43	34
Totaal....	893	1176	1382	1739

Het saldo van den Generaal-Agent op 31 Augustus 1928 bedroeg G.M. 189,5 miljoen.

Ook ditmaal kan de Generaal-Agent vaststellen, dat Duitschland alle betalingen volgens het Plan stiptelijk heeft verricht, terwijl de overmaking aan de crediteurstaten regelmatig en tot bedragen ongeveer overeenkomende met de jaarlijks opgebrachte sommen

kon plaats vinden zonder dat de stabiliteit van de Rijksmark hierdoor werd verstoord.

De tendens tot vergroting van het gedeelte der annuïteit, dat in vreemde valuta wordt overgemaakt, vond verderen voortgang. Het bedoelde aandeel bedroeg:

in het 1ste hersteljaar	30,37 pCt.
" " 2de	35,35 "
" " 3de	49,45 "
" " 4de	54,23 "

Niettemin vertoonen ook de leveranties in natura, die in Rijksmark worden betaald, een niet onbelangrijke ontwikkeling, voornamelijk als gevolg van de stijging der annuïteit. Sedert het begin van de uitvoering van het Plan der Experts bestonden zij uit leveranties van steenkolen, cokes, kleurstoffen en kunstmest; daarnaast stonden gedurende de eerste hersteljaren artikelen voor den wederopbouw van tijdens den oorlog verwoeste gebieden. Naarmate deze wederopbouw zijn einde naderde werden meer grondstoffen en machines voor industrieel gebruik geleverd. De Fransche en op kleinere schaal ook de Servische en Portugeesche regeeringen zijn voorts overgegaan publieke werken op reparatierekening te doen uitvoeren, terwijl bovendien verschillende speciale contracten werden afgesloten voor belangrijke leveranties, waarvan genoemd mogen worden de levering van materiaal voor de voorziening der goederenwagens met luchtdrukremmen en voor de constructie van elektrische locomotieven aan de Fransche spoorwegen, van complete fabrieksinstallaties en van schepen.

De politiek om de valuta noodig voor rechtstreeksche remises te accumuleeren door van tijd tot tijd, wanneer de wisselkoersen daarvoor gunstig zijn, te kopen werd voortgezet gedurende het afgelopen hersteljaar. Sedert het begin van dit jaar konden deze remises met groote regelmatigheid plaats vinden, doordat grootere bedragen voor overmaking beschikbaar waren. Zoo werd maandelijks geremitterd:

October 1927 t.m. Maart 1928	G.M. 25 miljoen
Mei 1927 t.m. Juli 1928	" 35 "
April en Augustus 1928	" 75 "
September en October 1928	" 40 "
November 1928	" 60 "

(Slot volgt).

DE ONTWIKKELING VAN HET SUIKERVERBRUIK GEDURENDE DE LAATSTE VIJF JAREN.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen schrijft ons:

Reeds sedert een reeks van jaren toonen de statistieken een voortdurende toeneming van het wereldsuikerverbruik, die slechts met uitzondering van het jaar 1926 zeer gering was, doch voor de overige jaren het verbruik van voor den oorlog heeft overschreden. (Zie de gedetailleerde statistiek op blz. 59).

Terwijl men in de periode voor den oorlog met een jaarlijksche stijging van ongeveer 3 pCt. rekende, bedroeg deze voor de laatste campagne niet minder dan 4,8 pCt. Desniettegenstaande is het wereldverbruik nog niet tot dat peil gekomen, dat het bereikt zou hebben, wanneer sedert 1913/14 de totale consumptie, die in dat jaar 18.793.000 ton ruwsuikerwaarde bedroeg, jaarlijks met 3 pCt. was toegenomen.

Gedurende den oorlog heeft evenwel het suikerverbruik — gedeeltelijk door een mindere productie (de wereldsuikerproductie daalde van 19.897.000 ton in het jaar 1913/14 tot 17.162.000 ton in het jaar 1918/19), gedeeltelijk wegens de onmogelijkheid den in het productieland aanwezigen voorraad suiker daarheen te brengen, waar het voor de dekking van het verbruik werd gevraagd, ten slotte voor een deel ook wegens de noodzakelijk geworden zuinigheidsmaatregelen — een zoodanigen terugslag ondervonden, dat ondanks een sedert jaren op te merken snelle toeneming nog steeds niet die hoogte is bereikt, waarop men had kunnen komen, indien zonder een daling gedurende den oorlog het verbruik sedert 1913/14 met het vooroorlogsche percentage van 3 pCt. was gestegen.

Het totaal verbruik en het verbruik per hoofd gedurende de laatste vijf jaren.

	1923/24		1924/25		1925/26		1926/27		1927/28	
	Verbruik in 1000 metr. t.	Verbruik per hoofd in KG.	Verbruik in 1000 metr. t.	Verbruik per hoofd in KG.	Verbruik in 1000 metr. t.	Verbruik per hoofd in KG.	Verbruik in 1000 metr. t.	Verbruik per hoofd in KG.	Verbruik in 1000 metr. t.	Verbruik per hoofd in KG.
<i>Europa :</i>										
Duitschland	918	14.6	1.402	22.2	1.432	22.6	1.521	23.9	1.626	25.4
Tsjecho-Slowakije	362	25.8	390	27.6	408	28.6	370	25.7	393	27.0
Oostenrijk	150	22.9	176	26.7	198	29.8	176	26.3	202	30.0
Hongarije	49	6.0	84	10.2	91	11.0	103	12.4	113	13.5
Zwitserland	144	36.8	146	36.3	156	39.7	135	34.3	166	42.5
Frankrijk	827	20.6	931	23.1	979	24.2	616	20.1	971	23.8
België	168	21.9	193	24.9	192	24.6	192	24.4	210	26.4
Nederland	215	29.8	209	28.6	213	28.7	219	29.2	233	30.6
Groot-Brittannië	1.729	38.4	1.839	40.6	1.877	41.2	1.888	41.1	2.072	44.8
Polen	203	7.2	281	9.8	297	10.1	343	11.5	386	12.7
Sovjet-Unie	442	3.2	737	5.3	1.013	7.1	1.068	7.4	1.310	8.9
Denemarken	163	48.2	170	49.7	186	53.8	170	48.6	183	51.7
Zweden	203	33.8	224	37.1	224	37.0	218	35.9	230	37.7
Italië	347	8.7	336	8.4	361	8.9	367	8.9	379	9.1
Spanje	224	10.5	232	10.8	234	10.8	258	11.9	268	12.2
Overig Europa	686	9.1	779	10.2	821	10.6	814	10.4	856	10.9
Europa (Totaal)	6.830	13.5	8.129	15.9	8.682	16.7	8.658	16.5	9.600	18.1
<i>Azië :</i>										
China, Honkong	896	2.1	1.027	2.4	1.005	2.3	893	2.0	1.000	2.2
Britsch-Indië	4.000	12.3	3.550	10.8	4.200	12.9	4.300	13.1	4.350	13.3
Japan, Formosa	675	8.4	707	8.6	782	9.3	780	9.2	885	10.3
Java	148	4.2	180	4.8	200	5.2	237	6.1	281	7.1
Overig Azië	320	4.0	345	3.8	346	3.6	403	4.2	450	4.6
Azië (Totaal)	6.039	6.3	5.809	5.9	6.533	6.6	6.613	6.7	6.966	7.0
<i>Afrika :</i>										
Egypte	70	5.1	100	7.2	110	7.9	115	8.1	120	8.4
Unie van Zuid-Afrika	145	17.9	143	17.5	157	19.1	165	20.0	169	20.3
Mauritius	5	13.2	6	15.8	7	18.0	7	18.0	7	18.0
Overig Afrika	197	1.8	240	2.2	263	2.3	259	2.3	284	2.5
Afrika (Totaal)	417	3.1	489	3.6	537	4.0	546	4.0	580	4.2
<i>Amerika :</i>										
Vereenigde Staten	5.551	49.2	6.006	52.5	6.047	52.2	6.020	51.3	5.889	49.6
Hawai	16	54.4	17	54.7	18	55.0	18	55.0	19	55.1
Portorico	48	34.0	49	34.5	50	34.8	50	34.7	50	34.7
Cuba	110	33.1	120	35.6	150	44.0	155	44.9	155	44.3
Canada	377	40.0	401	41.9	401	41.4	396	40.3	406	40.8
Britsch West-Indië, Guyana	23	11.2	25	12.0	25	11.9	25	11.8	25	11.7
Fransch West-Indië	5	10.2	5	10.2	5	10.2	5	10.1	5	10.0
Haiti, San Domingo	11	3.8	12	3.9	12	3.8	14	4.3	14	4.2
Mexico	143	10.1	150	10.6	166	11.6	190	13.3	190	13.3
Overig Midden-Amerika	80	13.1	77	12.4	78	12.4	93	14.5	94	14.5
Argentinië	265	27.8	295	30.0	330	32.7	330	31.9	330	31.1
Brazilië	700	22.0	800	24.4	800	24.0	750	22.1	720	20.9
Peru	41	7.2	49	8.5	57	9.8	51	8.7	42	7.1
Overig Zuid-Amerika	176	8.2	207	9.5	228	10.3	210	9.4	221	9.8
Amerika (Totaal)	7.546	34.0	8.213	36.5	8.367	36.7	8.307	35.9	8.160	34.8
<i>Australië :</i>										
Australië (Vasteland)	345	59.9	345	58.7	350	58.3	356	58.2	362	58.0
Overig Australië	68	25.3	73	26.8	73	26.6	73	26.6	74	26.3
Australië (Totaal)	413	48.9	418	48.6	423	48.3	429	48.3	436	48.2
Werelverbruik	21.245	11.6	23.058	12.4	24.542	13.1	24.553	13.0	25.742	13.5
Wereldproductie	21.390		24.883		26.021		24.701		26.666	

Indien het verbruik ook in de volgende jaren in die mate zou toenemen, zooals dat sedert 1920/21 het geval is, d.w.z. met bijna 5 pCt. per jaar, of laten wij slechts 4½ pCt. aannemen, dan zou het toch nog tot het jaar 1934/35 duren, totdat het peil overschreden zal worden, dat op grond van het verbruik van het jaar 1913/14 bij een jaarlijksche stijging van 3 pCt. zou zijn bereikt.

Het hoogst merkwaardige feit doet zich dus voor, dat het suikerverbruik de tendens heeft het door den oorlog geleden verlies langzamerhand weer in te halen en het is slechts de vraag, hoe de consumptie zich verder zal ontwikkelen. Zal het verbruik het sedert den oorlog waar te nemen snel toenemende tempo ook verder behouden, of zal het tot de meer gelijkmatige ontwikkeling van de vooroorlogsche periode terugkeeren? In elk geval zou het niet alleen voor de suikerindustrie, doch ook uit algemeen gezichtspunt beoordeeld,

zeer zeker van belang zijn, indien de stijging van het verbruik, zoo mogelijk, in nog meer versterkte mate aanhield.

Zooals bekend heerscht sedert jaren een steeds scherper vormen aannemende wereldsuikercrisis, die een gevolg is van overproductie. Gedurende den oorlog geraakte de Europeesche suikerproductie in verval, terwijl de industrie buiten Europa zich uitbreidde en haar positie innerlijk versterkte. Na den oorlog bleef de tendens van de suikerindustrieën buiten Europa tot vergroting der productie nog aanhouden. Tegelijkertijd echter werd ook het herstel van de Europeesche suikerindustrie ter hand genomen en zoodoende steeg de productie van Europa en van de overige werelddeelen van jaar tot jaar zoo enorm, dat zelfs de groote ontwikkeling van het verbruik daarmee geen gelijken tred kon houden.

Daar de middelen tot vrijwillige beperking van de

suikerproductie geen resultaat hebben, kan de oplossing van dit probleem slechts hierin worden gezocht, dat het verbruik tot de hoogte van de productie wordt opgevoerd, wanneer althans de voor de belanghebbers pijnlijke uitweg vermeden zal worden, dat een onvrijwillige beperking der productie door de vernietiging van de zwakste producenten plaats vindt.

Een snelle toeneming van het suikerverbruik is echter niet alleen van het standpunt van de suikerindustrie of van de suikerbieten- en suikerriet-verbouwende producenten, doch ook uit sociale overwegingen te begroeten, daar in het verhoogde suikerverbruik een betere levensstandaard van de bevolking tot uitdrukking komt. Bovendien is het over het algemeen economisch gewenscht, wanneer suiker bij de voeding van een bevolking een grotere rol speelt, aangezien dit artikel een voor de meeste menschen gemakkelijk verkrijgbaar voedingsmiddel is, waarvan de prijs per voedingseenheid aanzienlijk lager is, dan van bijna alle andere levensmiddelen.

AANTEKENINGEN.

De Discontoverlaging van de Deutsche Reichsbank.

Nadat de Deutsche Reichsbank haar disconto vanaf 5 October 1927 gedurende meer dan een jaar op een onveranderd peil heeft gehandhaafd, wat sedert de stabilisatie nog niet is voorgekomen, heeft zij aan het eind van de vorige week besloten, met ingang van 12 Januari haar disconto te verlagen van 7 pCt. tot 6½ pCt.

Algemeen was men reeds lang van meening, dat een verlaging ieder oogenblik kon plaats grijpen, zoodat er van een verrassing in dit opzicht geen sprake was. Verschillende symptomen wezen reeds op een dergelijk besluit, waaronder men bij de allerlaatste de opeenvolgende verlagingen van het particulier disconto met ½ pCt. kan rekenen.

Bepalen wij ons eerst tot de positie van het centrale instituut zelf. Over de ontwikkeling van de belangrijkste posten geeft het onderstaande overzicht een zeer goeden indruk, waarbij men er echter rekening mee moet houden, dat de data ultimo-termijnen voorstellen, dus uit dien hoofde de ongunstigste posities weergeven.

Datum	Goud	Deviezen voor dekking	Wissels, Beleggingen, Effecten	Bankbilj. in omloop	Dekking der Bankbiljetten	
					door goud	door goud en deviezen
30 Juni '28	2.083.8	250.0	2.709.5	4.674.2	45 %	50 %
30 Juli	2.199.7	183.7	2.687.4	4.569.3	48 %	52 %
31 Augustus	2.248.1	194.9	2.826.6	4.673.0	48 %	52 %
29 September	2.397.0	179.4	2.771.4	4.830.2	50 %	53 %
31 October	2.532.8	163.3	2.537.0	4.672.0	54 %	58 %
30 November	2.623.5	173.1	2.416.9	4.724.0	56 %	59 %
31 December	2.729.3	155.3	2.895.8	4.930.1	55 %	59 %
7 Januari '29	2.729.3	157	2.247.582	4.484.2	61 %	66 %

Opmerkelijk is de enorme stijging van den goudvoorraad, die sedert een half jaar onafgebroken heeft plaats gevonden en eerst in het laatst van de vorige maand tot staan is gekomen, nadat zij in totaal ongeveer voor R.M. 650 miljoen aan de goudreserve heeft toegevoegd. De deviezenportefeuille is in diezelfde periode met bijna R.M. 100 miljoen afgenomen en zal ongetwijfeld, hoewel in bescheiden mate, tot den vermeerderden goudvoorraad hebben bijgedragen. Hiertegenover staat evenwel het verschijnsel van een langzaam toegenomen biljettencirculatie, wat volgens de Directie der Reichsbank moet worden toegeschreven aan de groote bedragen aan credieten, die het buitenland, met name Frankrijk, op korten termijn aan Duitschland heeft verstrekt. De groote omvang van deze credieten, waarover nauwkeurige gegevens ontbreken, heeft reeds lang ernstige ongerustheid bij de Reichsbank gewekt, daar zij, in verband met een eventuele

plotselinge opvraging, een zeer onzeker element op de Deutsche geldmarkt vormen. Het is waarschijnlijk, dat de discontoverlaging de buitenlandse credietverleening op korten termijn eenigszins zal remmen en het is vrij zeker, dat deze overweging bij de Directie van de Reichsbank een groote rol heeft gespeeld.

Een andere geldpolitieke factor, die eveneens tot de verlaging zal hebben bijgedragen zijn de geringe eischen, die de Deutsche geldmarkt steeds in het begin van het jaar stelt. Uit de tabel, die hierboven werd opgenomen, blijkt uit de balans van 7 Januari 1929 reeds duidelijk de enorme ontlasting van de Reichsbank in het begin van het jaar. Deze gunstige toestand van de geldmarkt houdt meestal aan tot half Maart, wanneer de seizoensbehoefden hun eischen gaan stellen. Een factor, waarmede rekening gehouden moet worden, is de belastingbetaling, die in deze maand plaats vindt. Overigens is deze periode voor de Reichsbank zeer geschikt om zich langzamerhand aan de nieuwe situatie aan te passen.

Al moge de toestand op de Deutsche geldmarkt op het oogenblik zeer gunstig zijn, ditzelfde kan niet worden gezegd van de kapitaalmarkt. Nog steeds is Duitschland, wat zijn kapitaalvoorziening betreft, van het buitenland afhankelijk. De statistieken wijzen aan, dat dit land in de eerste elf maanden van 1928 voor R.M. 1.510 miljoen in het buitenland heeft opgenomen tegen R.M. 1.575 miljoen in 1927 en 1.675 miljoen in 1926¹⁾. Uitdrukkelijk verklaart de Directie van de Reichsbank, dat de discontoverlaging geen verandering in de moeilijke positie van de kapitaalmarkt zal brengen.

Bij de beschouwing van deze feiten dient men er ook rekening mede te houden, dat de handelsbalans over de negen eerste maanden van 1928 een passief saldo van R.M. 1.093 miljoen aangeeft. Bovendien bevindt Duitschland zich op het oogenblik in het eerste normale hersteljaar en zullen de overmakingen dit jaar in vergelijking met vorige jaren een maximumbedrag aan deviezen vereischen. Onder deze omstandigheden is het niet te verwonderen, dat de Reichsbank deze discontoverlaging slechts bij wijze van proef heeft doorgevoerd.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: Ons algemeen indexcijfer van scheepsvrachten toont voor de maand December

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
(Gemidd.v.1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. „	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,1
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Dec. 1925	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Dec. 1926	139,7	156,1	145,9	132,9	129,2	179,8	147,3
Dec. 1927	105,6	116,2	113,6	114,2	124,9	139,8	119,0
Januari 1928	106,7	106,9	111,4	113,6	121,4	127,3	114,6
Februari „	105,6	106,4	106,2	112,4	114,1	114,0	109,7
Maart „	101,7	104,8	102,8	106,7	115,1	119,3	108,4
April „	101,6	103,7	106,6	105,9	116,2	126,4	110,1
Mei „	101,5	100,7	106,0	110,1	111,9	124,6	109,1
Juni „	99,6	100,4	100,8	104,0	108,8	123,7	106,2
Juli „	103,4	103,7	105,7	99,4	110,3	131,8	109,0
Aug. „	105,3	111,3	107,1	108,4	116,2	137,1	114,2
Sept. „	108,9	112,4	111,7	109,0	116,7	136,2	115,8
Oct. „	116,9	120,0	115,4	106,9	121,3	145,1	120,9
Nov. „	121,9	133,0	123,5	117,8	125,1	153,1	129,1
Dec. „	122,1	131,3	125,6	126,8	127,4	156,7	131,7

¹⁾ Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar de aantekening „Het rapport van den Commissaris van de Reichsbank”, opgenomen in E.-S. B. van 26 Dec. jl.

een verdere stijging van bijna 2 pCt. tegenover een toeneming van 6,7 pCt. voor November. Het gemiddeld totaal-cijfer 131,7 staat tegenover 119,0 een jaar geleden, 121,8 einde 1925 en 129,4 December 1924. De laatste bewegingen in de verschillende groepen zijn in bovenstaande tabel aangegeven.

De volgende tabel toont de wijzigingen in iedere groep en sub-groep ten opzichte van de cijfers van de vorige maand; het cijfer 100 stelt telkens het gemiddelde niveau gedurende de periode 1898—1913 voor:

	Index-cijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht...	137,62	— 7,33
„ „ thuisvracht.....	137,09	..
Middell. Zee; uitgaande vracht.....	147,04	+ 1,06
„ „ thuisvracht.....	111,59	+ 6,84
Noord-Amerika.....	131,34	— 1,63
Zuid-Amerika; uitgaande vracht....	97,43	— 6,25
„ „ thuisvracht.....	153,82	+ 10,52
Indië; uitgaande vracht.....	126,32	+ 8,43
„ „ thuisvracht.....	127,35	+ 9,60
Het verre Oosten, enz.....	127,41	+ 2,30
Australië.....	156,68	+ 3,56

Uitgaande kolenvrachten naar de havens van de Middellandsche Zee waren vast, maar daalden voor ladingen naar Zuid-Amerika ten gevolge van de stijging der thuisvrachten van deze markt. Voor graanbevrachtingen bestond gedurende de geheele maand een goede vraag, speciaal van La Plata, terwijl de vraag van afladers uit het verre Oosten en Australië ook toenam. Onderstaande tabel toont de verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde van 1913, waarbij het jaar 1926, waarin ons indexcijfer niet zuiver was door de stopzetting van den Britschen kolenuitvoer, is weggelaten, wegens de slechte voorstelling van het werkelijk prijsverloop:

(1913 = 100)

Maand	1924	1925	1927	1928
Januari.....	117,11	114,49	118,59	98,47
Februari.....	123,78	115,96	120,54	94,33
Maart.....	122,09	106,63	118,58	93,17
April.....	117,22	104,24	111,06	94,59
Mei.....	114,27	98,23	111,41	93,79
Juni.....	108,62	91,74	106,54	91,29
Juli.....	103,75	94,90	101,61	93,73
Augustus.....	104,43	95,87	105,51	98,17
September.....	110,50	98,19	107,51	99,54
October.....	115,55	99,49	105,78	103,93
November.....	112,76	102,23	106,27	110,94
December.....	111,21	104,67	102,31	113,17
Jaarl. gemiddeld.	113,44	102,22	109,64	98,8

Ondanks de (hoofdzakelijk seizoens-) verbetering van de vrachtenmarkt gedurende het laatste halfjaar, is ons gemiddeld indexcijfer over het afgelopen jaar het laagste, dat sedert 1911 werd bereikt.

BOEKAANKONDIGING.

UIT HET ENGELSCH-STATISTISCH BEDRIJFSLEVEN.

Coal and its conflicts, John R. Raynes.
BENN.

Industry and Politics, Sir Alfred Mond.
MACMILLAN.

Het Engelsche bedrijfsleven trekt en verdient zeer de aandacht. Niet als eens toen het voor de geheele wereld een schitterend voorbeeld was en tevens de jeugdige techniek in zich concentreerde. In de vroegere „workshop of the world” is het tegenwoordig niet heelemaal in orde, en juist die malaise stemt tot nadenken. Want Engeland is en blijft een land met bodemrijkdommen als nauwelijks eenig ander, met een natuurlijke, gunstige ligging die haar niet te ontnemen is, met eene nijvere en bekwame bevolking die draagster is van rijke ervaring, met wereldcentra van grondstoffenhandel en geldwezen en ten slotte met een oude voorsprong in vele industrietakken. En toch ziet de malaise er bedenkelijk uit, want het zijn de oudste en uitgebreidste bedrijven die er het meest

onder lijden: kolen, ijzer, werven, katoen- en wolindustrie. Met een gelukkig optimisme wordt telkens geprobeerd het zóó voor te stellen, alsof het een gewone handelscrisis is, die bezig is voorbij te gaan. Van andere zijde wordt de angstig-groote en hardnekkige werkloosheid beschouwd als een teeken van wanbeleid der regeering die „dat probleem” maar niet wil (of kan) oplossen. De politiek propageert daartegen eenvoudige en finale geneesmiddelen, zooals protectie of nationalisatie. Zoo af en toe zijn er echter stemmen te hooren, die meer de moeite waard zijn om ernaar te luisteren, omdat zij probeeren uit te gaan van feiten en fouten. Feiten niet van sensationeelen aard, maar van zakelijke en wetenschappelijke beteekenis; fouten niet van vooraanstaande personen, die ervoor verantwoordelijk gesteld kunnen worden, maar van algemeen gebruikte beschouwingen en methodes.

De twee hierboven genoemde boeken behooren tot de stemmen, die 't aanhooren waard zijn. Zij geven beide een blik in het uiterlijk blijmoedige, maar innerlijk ongeruste Engeland. Want juist door feitelijke, zakelijke en critische beschouwing geven zij ook een goestegesteldheid te kennen. Doch hoe verschillen deze beide stemmen onderling. Denkt men zich het traditie-lievende Engeland als een oud, aantrekkelijk en in vele opzichten practisch en comfortabel huis, dan zijn de twee boeken als vensters waardoor heen men een kijkje krijgt van de inwendige inrichting. Het eerste raam komt uit in een lange, donkere ouderwetsche galerij vol historische bijzonderheden en toch met de duidelijke kenmerken eener regelmatige bewoning. Het andere komt uit in een vertrek van niterst moderne, hygiënisch en technisch verzorgde inrichting, dat echter ondanks een duidelijk Engelsch karakter te nieuw eruit ziet om veel gebruikt te zijn.

John R. Raynes is een ervaren journalist, die niet alleen de beschreven feiten en toestanden goed en scherp bekeek, maar zich ook stevig documenteerde. Ofschoon gewend om vlot te vertellen, met typische en interessante bijzonderheden om aldus de dagbladlezers leerzaam en onderhoudend bezig te houden, is er één onderwerp, dat hem zóózeer boeit, dat hij er een boek over schreef en zich er een meer dan voorbijgaand oordeel over vormde.

De omvang der aantekeningen, die gewoonlijk den modernen journalist meer vreugde dan zorg baart, is hem voor dit onderwerp over 't hoofd gegroeid. Dat onderwerp is de sociale strijd in de kolenmijnen. Van zijn jeugd af heeft hij dien gevolgd en erin meegeloefd. Tot nu voor kort die strijd (in de staking van 1926) een zoo geweldigen vorm aannam en zulke eestastrophale gevolgen had, dat Raynes er de historische beteekenis van beseft.

En ofschoon zijn boek geen historische of economisch-wetenschappelijke pretenties heeft is het toch een economisch-historisch document geworden, dat enerzijds veel aardige gegevens verzameld heeft, anderzijds laat kijken hoe een ervaren journalist — en dus mag men ook wel zeggen een groot deel van het Engelsche publiek — den toestand in de kolenindustrie ziet. En dat is: historisch, traditioneel, en toch nuchter practisch.

In 18 hoofdstukken en bijna 300 pagina's dichte druk wordt een overzicht gegeven van de Engelsche mijnindustrie vanaf de 18e eeuw en van de aldoor voortdurende conflicten tusschen arbeiders en eigenaars. Het doel, zegt de schrijver, was om een strikt onpartijdig overzicht te geven. Ondanks het diepe besef van 't leed door de mijnwerkers geleden, meent de schrijver, dat eene veroordeeling hunner leiders logisch volgt uit de door hem beschreven ontwikkeling. Zij hebben hun strijd te veel op de spits gedreven en niet beseft hoezeer zij daarmee de industrie benadelden en den toestand der mijnwerkers slechter maakten. Geen wonder dan ook, dat Lord Gainsford, president van de „Federation of British industries”,

de conclusies prijst en Cook, de secretaris der „Miner's Federation of Great-Britain”, ze afwijst. Als analyse van den toestand der mijnindustrie staat het ver achter bij „The British Coal Dilemma” (besproken in het nummer 636 van 7 Maart 1928), maar als een typische, meer uiterlijke beoordeeling der verhoudingen verdient het alle aandacht, terwijl het vooral door de uitvoerige historische details een gewenschte aanvulling is op genoemd standaardwerk. Met name is het belangwekkend te lezen hoe in 1891 Georg Eliot uitvoerige plannen ontwierp voor productie-beperking en syndicaatvorming, een onderwerp, dat ook nu aan de orde van den dag is. Interessant zijn ook de beschreven pogingen om de mijnen eigendom der arbeiders te maken.

En het is vooral uit de beschreven vroegere perioden van overproductie, onrust en regeeringsbemoeiing, die toch later weer door perioden van groote welvaart gevolgd werden, dat de schrijver zijn vertrouwen put, dat ook thans de moeilijkheden zullen worden overwonnen. In zekeren zin is de les die Raynes geeft samen te vatten in den slotzin van zijn „fore word”: „If this volume serves to discredit strife and to induce happier relationships for the future, it well not have been written in vain.” Daarmede sluit het aan bij het tweede boek dat wij bespreken. Sir Alfred Mond (thans Lord Melchett) is bekend als propagandist voor — en leider van — de pogingen om industriele vrede hecht te vestigen op samenwerking van de organisaties der arbeiders en der nijverheid. Een merkwaardigerwijze is het eerste hoofdstuk van zijn boek, gewijd aan „The post-napoleonic era”, beziel van een gelijke strekking als Raynes wilde geven. Engeland heeft wel meer eene periode doorgemaakt als wij thans beleven, en is daaruit sterker als ooit te voorschijn gekomen. Hiermede is echter de overeenstemming ten einde, want Sir Alfred Mond ziet de toestanden in Engeland heel anders aan, en is ook een geheel andere persoonlijkheid dan de schrijver van *Coal and its Conflicts*. Voortgekomen uit een der jongste en krachtigste industrie-takken — de chemische nijverheid — is hij omhooggedragen door haar rijke ontwikkeling naar een plaats in het Engelsche economische en politieke leven, vanwaar hij bijna gedwongen werd zich rekenschap te geven van veel meer dan het eigen belang van zijn bedrijf. Evenals in Duitschland (men denke aan de I. G. Farben) moest in Engeland de snel groeiende chemische industrie zich verwikkelen met metallurgie en mijnnijverheid. Bovendien was een zoo hooggerezen industrieel leider de aangewezen representatieve figuur om in het politieke leven een rol te spelen. Sir Alfred Mond bezat daarvoor de neiging en de capaciteiten. Onwillekeurig dringt zich de vergelijking op met Rathenau. Ook deze was voortgekomen uit een jonge, snel ontwikkelende en daardoor inspanning ruim beloonende industrie (de electro-chemie).

De les daar geleerd; de ervaring opgedaan in 't organiseren; de opbloei van leidersgaven; de geestes-expansie die 't werk noodzakelijk maakte, gingen bij Rathenau en Sir Alfred Mond samen met een actieve genegenheid voor de gemeenschap. Deze was het die hen dreef om de eigen kracht beschikbaar te stellen waar hulp noodig was, om plannen te ontwerpen ter oplossing van moeilijke nationale problemen, en om zich met woord en geschrift uit te spreken over de wegen naar een betere toekomst.

Noch Rathenau, noch Sir Alfred Mond kenden den tegenstand eener stugge traditie uit eigen bedrijf. Zij werden niet teruggehouden door de taaië wortels van een vroegere bedrijfswereld. Hun industriele schepping was nieuw, en beter dan 't verleden, kenden zij de krachten waardoor hun werk tot succes was geleid en zagen zij de economische en sociale consequenties van 't moderne productie-apparaat. Hun leiderschap was een hoog gespannen geestelijk werk geweest, en zij moesten wel meenen dat een voortzetting ervan buiten hun industrieel terrein, zoowel voor an-

dere industrieën als voor het Staatsleven niet alleen nuttig maar ook noodzakelijk was.

Ondanks deze overeenstemming, zou vanzelfsprekend de Engelsche — politicus geworden — moderne industrieel een andere houding aannemen dan de Duitse. Minister zijn ze beiden geweest, doch in welke zeer verschillende verhoudingen. Bovendien had Rathenau een filosofisch-profetischen aanleg die aan Sir Alfred Mond vreemd is. Daardoor bracht Rathenau in zijn geschriften meer samenhang en eenheid, waardoor hij een soort etisch maatschappijstelsel ontwikkelde, terwijl Sir Alfred Mond zich slechts bij toeval uitte in toespraken, voordrachten, debatten.

Nu deze echter in zijn boek verzameld zijn, blijkt toch duidelijk, hoe de eenheid van streven er niet aan ontbreekt, al is er veel meer incidentieels in zijn geschriften dat in een systeem geen plaats zou mogen vinden.

Na het historisch artikel over de moeilijkheden in het vroegere Engelsche economische leven, brengt het boek in „Modern Industrial Problems” een principieel standpunt, dat merkwaardig aansluit bij de zakelijke bestrijding van het socialisme, waarmede de reeks zijner uitingen eindigt. Het is niet mogelijk hierop uitvoerig in te gaan. Wellicht is het in enkele woorden aldus aan te geven. De oude tegenstelling arbeider-werkgever (proletariër-kapitalist) bestaat niet meer. Er zijn geen twee, doch drie factoren voor de productie, want tusschen arbeid en kapitaal (bezit) staat de geestelijke kracht van de bedrijfsleiding (management). Deze is het die zorgt en alleen zorgen kan voor een grotere en betere voortbrenging, zonder meer en waarschijnlijk met minder fysieke arbeid. Want deze bedrijfsleiding is het die door het aanwenden van wetenschappelijke kennis en onderzoek (research) en door rationalisatie der voortbrenging haar op een hooger peil brengt. Daarom en daarom alleen moet ook het individueele dat aan elken geestesarbeid eigen is, in de productie hooggehouden worden. Ten einde de moderne industrie-ontwikkeling naar dit inzicht mogelijk te maken, moet er door overleg een einde komen aan den industrieelen oorlog en deze vrede moet gebaseerd zijn op waarborgen voor den arbeider, dat hij krijgt wat hem toekomt. Naar dit inzicht zijn de belangwekkende artikelen geschreven over werkloosheid, winstdeeling, arbitrage, toepassing der wetenschap op de industrie, industriele research, technologie van stookmiddelen, de toekomst der gasindustrie, de rationalisatie der industrie, internationale kartels, nationale besparingen, winsten en dubbele belasting.

Eenigszins buiten het kader vallen de artikelen, die het — door hem zelf als noodmiddel aangeduide — plan verdedigen, om de werkloosheid te bestrijden door staatsbijdragen aan enkele industrieën. Ook zijn artikelen over Canada als economische eenheid, het Britsche rijk als economische eenheid, en de agrarische kwestie. Sir Alfred Mond schrijft beknopt, als een man die geen tijd en geen lust heeft om ook maar een woord meer te schrijven als juist noodig is om zijne meening uit te drukken. Bovendien leeft hij zoozeer in de eenvoudige helderheid zijner gedachten, dat het hem moeilijk valt in te zien hoe nieuw ze zijn voor anderen, wier opvattingen op geheel andere grondslagen gevestigd werden. Maar al is hij geen profetische natuur als Rathenau, zoo is toch onder zijn woorden zichtbaar het vaste geloof dat het zoo is en niet anders kan zijn.

Voor alles wordt zijn geloof gedragen door de vaste overtuiging, dat natuurwetenschap en moderne techniek nog veel grootere beloften bevatten, dan wat zij tot nu toe reeds brachten. Dat dit bij alle Engelschen niet zoo sterk het geval is, zou men mogen afleiden uit een overigens hoogst belangrijke voordracht over de resultaten der techniek in de laatste honderd jaar, die op 4 Juni 1928 in Londen gehouden werd door Sir James Alfred Ewing ter gelegenheid van het eeuwfeest der „Institution of Civil Engineers”. Op de vraag of in

de volgende eeuw de vooruitgang der techniek even sterk zou zijn als in die welke afgelopen is, antwoordde de beroemde ingenieursleider: „Ik ben geen profeet, maar ik twijfel of dit het geval zal zijn. Het schijnt mij of er in den revolutiestorm van het ingenieurswezen een verzwakking te verwachten is. Waarschijnlijk zullen de geesteskrachten der menschheid, die thans zoo sterk zich bewegen in de denkrichting van den ingenieur, andere bemoeiing zoeken en vinden. Als ingenieurs moeten wij dit betreuren, maar wij moeten toegeven dat het voor 't menschelijk ras slechts weldadig kan zijn. Want wat wij zonder twijfel bitter noodig hebben, is een vooruitgang van anderen aard.”

Met dit andere staaltje van eene geestesstemming in Engeland eindigen wij de bespreking der twee boeken, die stellig aandacht verdienen. I. P. DE VOOVS.

Wilton 1854—1929. Vijfenzeventig jaar geschiedenis van Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf, door M. J. Brusse.

Dezer dagen werd ons het bovengenoemde gedenkboek toegezonden, waarop wij te dezer plaatse nog gaarne even de aandacht vestigen. Op 7 Januari 1929 herdacht de onderneming van Wilton den dag, waarop, vijf en zeventig jaar geleden, Bartel Wilton, de vader van de tegenwoordige generatie van Directeuren, begonnen was met het bedrijfje, waaruit de groote, thans wijd en zijd bekende dok- en werfmaatschappij is voortgekomen. De heer Brusse heeft, voor een groot deel in den vorm van uitvoerige interviews met de bij deze grootsche onderneming betrokkenen, in den vorm van een prettig leesbaar verhaal de voornaamste gebeurtenissen uit de geschiedenis van het Wilton-bedrijf te boek gesteld.

Wie leest, hoe de oude Bart Wilton als zelfstandig ondernemertje begonnen is met een eenvoudig huis- en scheepsmederijtje aan de Baan te Rotterdam, hoe hij als eerste opdracht kreeg het zetten van een nieuw blaadje aan de tang van een buurvrouw, hoe hij zich met stoere energie heeft weten op te werken tot groot scheepsreparateur en scheepsbouwer en hoe dit werk door zijn niet minder voortvarende en hard werkende zonen werd voortgezet en uitgebreid tot het reuzenbedrijf, dat in 1928 gemiddeld 4000 arbeiders aan het werk had en dat thans bezig is aan het afwerken van Nederlands grootste passagiersschip, de Statendam, — die wordt vervuld met diep respect voor den doorzet en de wilskracht van dit geslacht van pittige ondernemers en levenslustige werkers. Waarlijk, de lectuur van Wilton's Gedenkboek werkt als een verfrisschend bad.

Wij waardeeren dit boek inzonderheid om de persoonlijke herinneringen, die erin zijn neergelegd. Op technisch en economisch gebied is het van minder belang en de schrijver erkent, dat daar uiteraard veel buiten zijne competentie valt. Maar als personenschil-dering verschaft dit met vele goede illustraties gesierde boekwerk eene uiterst opwekkende lectuur, die wij inzonderheid aan het jongere geslacht ten zeerste aanbevelen.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	November 1928		November 1927	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	55.114	f 3.328.744.000	54.585	f 3.548.935.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	42.658	„ 2.956.194.000	42.134	„ 3.184.326.000
	1.828	„ 11.052.000	1.539	„ 9.800.000

EMISSIES IN DECEMBER 1928.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen	f 7.486.875,—
zijnde:	
Nederland	
Gem. Arnhem f 2.900.000	
4½ % obl. à 99½ % .. f 2.889.125	
Gem. Wageningen f 500.000	
4½ % obl. à 98¼ % .. f 493.750	
Gem. Winterswijk f 700.000	
4½ % obl. à 99 % f 693.000	
Duitschland	
Stad München £ 300.000	
6 % Sterling-obl. 94¼ % f 3.411.000	
Hypotheekbanken	750.000,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen	
Stedelijke Hypotheekbank	
f 500.000 ¹⁾ aand. à 150 % ²⁾ f 750.000	
Industriele Ondernemingen	16.189.250,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen	
Fin. Mij. voor Kurkonder-	
nemingen (Sofliege) Com-	
pagnie Commerciale et	
Industrielle du Liège ³⁾	
f 1.818.000 aand. à B. fr.	
1800 per coupure v. f 100 f 1.818.000	
België	
Obligatiën	
Soc. Génér. Métallurgique	
de Hoboken f 2.000.000	
6 % obl. à 97 % f 1.940.000	
Duitschland	
Obligatiën	
Ruhrgas Aktiengesellschaft	
\$ 1.500.000 6½ % verz.	
sinking fund obl. Serie A	
à 94 % f 3.525.000	
Vereen. Staten v. N.-Amerika	
Aandeelen	
Associated Rayon Corpo-	
ration \$ 2.500.000 6 %	
convert. cum. pr. aand. en	
12.500 gew. aand. (zonder	
nom. waarde)	
in eenheden van 10 pref. en	
5 gew. aand. of veelvou-	
den daarvan à 106¼ %,	
te weten f 2662,50 p. eenh. f 6.656.250	
American Glanzstoff Cor-	
poration 150 000 gew.	
aand. 4) B. zonder nom.	
waarde à \$ 60 per aand. f 2.250.000	
Electr., Gas-, Tel., Telegr.- en Wa-	
terl. Maatschappijen	100.000,—
zijnde:	
Nederland	
Obligatiën	
Leerdamsche Waterleiding-	
maatschappij f 100.000	
5 % obl. à 100 % f 100.000	
Mijnbouw-Ondernemingen	5.250.000,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen	
Billiton-Maatschappij	
f 5.250.000 ⁵⁾ aand. 2e	
rubriek à 100 % f 5.250.000	
Petroleum-Ondernemingen	88.420.800,—
zijnde:	
Nederland	
Aandeelen	
Dordtsche Petr.-Industrie	
Mpij. f 2.000.000 ⁶⁾ 7 %	
pref. aand. à 100 % .. f 2.000.000	
Dordtsche Petr.-Industrie	
Mpij. f 4.000.000 ⁶⁾ gew.	
aand. à 100 % f 4.000.000	
Kon. Ned. Mij. tot Expl. van	
Petroleumbronnen in N.-	
Indië f 82.420.600 ⁴⁾ aand.	
à 100 % f 82.420.600	

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Table with 6 columns: Data, Goud, Zilver, Circulatie, Andere opeischb. schulden, Beschikk. metaal-saldo. Rows include dates from 12 Jan. 1929 to 25 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Disconto's, Wissels, buiten N.-Ind. betaalb., Beleeningen, Diverse rekeningen, Dekkings-percentage. Rows include dates from 12 Jan. 1929 to 25 Juli 1914.

1) Sluippost activa. 2) Basis 3/4 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling. 1)

Table with 6 columns: Data, Metaal, Bankbilj. in circulatie, Bankbilj. in Banking Departm., Other Securities, Disc. and Advances, Securities. Rows include dates from 9 Jan. 1929 to 22 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Gov. Sec., Public Depos., Other Deposits, Reserve, Dekkings-perc. Rows include dates from 9 Jan. '29 to 22 Juli '14.

1) Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. 2) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Table with 7 columns: Data, Goud, Zilver, Te goed in het buitenl., Wissels, Waarv. op het buitenl., Beleeningen, Renteloos voorschot a.d. Staat. Rows include dates from 4 Jan. '29 to 23 Juli '14.

Table with 7 columns: Data, Bons v. d. zelfst. amort. k., Diver-sen, Circulatie, Regk. Courant, Staat, Zelfst. amort.k., Particulieren. Rows include dates from 4 Jan. '29 to 23 Juli '14.

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Table with 6 columns: Data, Goud, Daarvan bij buitenl. circ. banken, Devlezen als goud-dekking geldende, Andere wissels en cheques, Beleeningen. Rows include dates from 7 Jan. 1929 to 30 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Effecten, Diverse Activa, Circulatie, Regk.-Crt., Diverse Passiva. Rows include dates from 7 Jan. 1929 to 30 Juli 1914.

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Jan. '29, 31, 22, 15, 7 Dec., 7 Jan. '28, resp. 35; 7; 23; 21; 34; 50 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Table with 8 columns: Data, Goud, Munt en metaal, Te goed in wissels op het buitenl., Goud en zilver b. d. schatkist, Binnen- en buitenlandse wissels, Beleeningen op Belgische Staatsfondsen, Voorsch. a.d. Staat voor ingetrokken markten, Circulatie, Regk. Crt., Schatkist, Partic. Rows include dates from 10 Jan. to 12 Jan. '1928.

1) 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Table with 5 columns: Data, Goudvoorraad, Wettig betaalmiddel, Wissels, In herdisc. v. d. member banks, In de open markt gekocht. Rows include dates from 26 Dec. '28 to 28 Dec. '27.

Table with 6 columns: Data, Belegd in U.S. Gov. Sec., F. R. Notes in circulatie, Totaal Deposito's, Gestort Kapitaal, Goud-Dekkings-perc., Algem. Dekkings-perc. Rows include dates from 26 Dec. '28 to 28 Dec. '27.

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Table with 7 columns: Data, Aantal banken, Disconto's en beleen., Beleggingen, Reserve bij de F. R. banks, Totaal deposito's, Waarvan time deposits. Rows include dates from 19 Dec. '28 to 21 Dec. '27.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 14 Januari 1929.

De gang van zaken op de internationale fondsenmarkten is gedurende de achter ons liggende berichtsperiode, behoudens een enkele uitzondering, tamelijk kalm geweest. Te New York is, na het bereiken van nieuwe hoogtepunten voor sommige fondsen, een lichte reactie ingetreden, welke echter tegen het einde der berichtsweek weinig sporen heeft achtergelaten. De aanleiding tot de voorbijgaande neerwaartsche beweging moest worden gevonden in de vrees voor een discontoverhooging door de Federal Reservebank te New York, doch toen bleek, dat de Duitse Rijksbank haar rentevoet met een half procent had verlaagd, verdween de druk, welke op de markt had gerust. De naaste toekomst werd ter beurze van New York gunstig beoordeeld, hoewel men toch van meening blijft, dat een voortgezette industriële bedrijvigheid niet gefinancierd zal kunnen worden, zonder dat hoogere geldkoersen worden vastgesteld.

Te Londen is de markt opgewekt van toon gebleven. Ook hier heeft de verlaging van het disconto te Berlijn een gunstige uitwerking geëffend, in verband met het feit, dat van goudverschepingen naar Duitschland voorloopig wel geen sprake zal zijn, waardoor automatisch een versterking van de positie van de Bank of England zal kunnen ontstaan. Ook de stijging van den rubberprijs heeft tot een algemeen opgewekte tendenz bijgedragen. De verbetering van de notering voor rubber is vrijwel bij verrassing gekomen, zoodat weinig fondsenmateriaal aan de markt was. Dientengevolge is een krachtige stijging van de koersen ingetreden, welke later een veel minder snel tempo heeft verkregen.

Te Parijs heeft de politieke onzekerheid bij de opening van de nieuwe kamerzitting een weinig gunstigen invloed uitgeoefend, zoodat het totaal van de omzetten vrij sterk is verminderd. Dit betrof echter in de eerste plaats Fransche fondsen. De z.g. „arbitragepapieren” daarentegen hebben voortdurend vraag ontmoet, terwijl aandelen in koper-, tinnen-loodondernemingen evenzeer gezocht waren. De opwaartsche beweging van rubberaandelen te Londen werd te Parijs onmiddellijk overgenomen, zoodat uit dezen hoofde de algemeene indruk toch niet ongunstig is geweest.

De markt te Berlijn heeft, na een aanvankelijk flauwe opening, een herstel van eenige beteekenis te zien gegeven. Dit geschiedde, toen het vaststond, dat de centrale credietinstelling haar disconto zou verlagen. Desniettemin kon het hoogere niveau niet volkomen worden gehandhaafd. Vooral de berichten uit de kunstzijde-industrie hebben ertoe bijgedragen een min of meer onaangename stemming te voorschijn te roepen. Er werden in de desbetreffende fondsen ruime verkoopen opgemerkt, welke de geheele beurs eenigszins hebben aangetast.

Ten onzent is de markt vrij nerveus geweest. De *belgijngsaafdeeling* heeft een vaste stemming aan den dag gelegd, welke wellicht eenigszins in verband moet worden gebracht met beleggingsvraag voor in Januari vrijgekomen gelden, hoewel de omvang van den handel in deze afdeeling niet al te ruim is geworden. 6 % Ned. Werk. Schuld 1922: $103\frac{1}{2}$, $103\frac{3}{8}$; $4\frac{1}{2}$ % Ned. Werk. Schuld 1917: $100\frac{3}{4}$, $101\frac{1}{16}$; $4\frac{1}{2}$ % Ned. Indië 1926: $99\frac{3}{4}$, $99\frac{5}{8}$; 5 % Brazilië 1903 £ 100: $82\frac{1}{8}$, $82\frac{3}{8}$; 8 % Sao Paulo: $107\frac{3}{8}$, $107\frac{1}{16}$.

Groote aandacht heeft daarentegen de *rubbermarkt* getrokken. De verbetering van den rubberprijs, waarvan hierboven reeds gewag werd gemaakt, heeft ook ten onzent tot groote aankooopen van aandelen in rubberplantages geleid. Doordat deze afdeeling langen tijd aan zichzelf overgelaten is geweest,

waren er bijna geen verkooplimes aanwezig. In den aanvang heeft derhalve de beroepshandel de taak vervuld, het verlangde materiaal te verschaffen, hetgeen niet geschiedde, zonder dat het risico van een verdere stijging in aanmerking werd genomen. De koersverheffing is dus eerst met groote sprongen tot stand gekomen en ook in de daarop volgende dagen bleek het aanbod van de zijde van het publiek nogal gering te zijn. Op den laatsten dag van de berichtsperiode is een reactie ontstaan, welke echter in verhouding tot de voorafgegane stijging klein van proportie is gebleven. Amsterdam Rubber: $243\frac{1}{2}$, $280\frac{1}{2}$; Deli Batavia: $161\frac{1}{2}$, $200\frac{1}{2}$; Hessa Rubber: 317, $379\frac{1}{2}$; Indische Rubber: 244, 325; Java Caoutchouc: 142, $166\frac{1}{2}$; Kali Telepak: 241, 270; Kendeng Lemboe: 333, 352; Majanglanden: 287, 307; Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 281, 293; R'dam Tapanoeli: $103\frac{1}{2}$, $126\frac{1}{2}$; Serbadjadi: 187, $237\frac{1}{2}$; Sumatra Caoutchouc: 167, 197; Sumatra Rubber: $188\frac{1}{2}$, 219; Vereenigde Ind. Cultuur Ondernemingen: $133\frac{3}{4}$, $165\frac{3}{4}$; Intercontinental Rubber: $12\frac{1}{8}$, $13\frac{9}{16}$.

In aansluiting aan de rubberafdeeling waren *tabaksaan-deelen* gevraagd. In de eerste plaats was dit het geval voor certificaten „De Oostkust”. Deze maatschappij heeft groote rubberbelangen en bovendien was in het fonds een krachtige contraminepartij ontstaan, welke tot dekking is overgegaan. Ook de gunstige berichten omtrent den aanstaanden tabaksoogst hebben een stimuleerende uitwerking gehad, vooral op aandeelen Deli Maatschappij. Arendsburg: $659\frac{1}{2}$, 665; Deli Batavia: 539, 557; Deli Mij.: 455, 464; Ngoepit: 380; Oostkust: 216, $228\frac{3}{4}$; Senembah: 532, $534\frac{1}{2}$.

De *suikerafdeeling* was doorgaans opgewekt van stemming. Wel zijn enkele op- en neergaande bewegingen in aandelen H.V.A. voorgekomen — in verband met de obligatieuitgifte van deze maatschappij —, doch ten slotte kon het koerspeil stijgen, evenals dit voor de overige suikeraandelen het geval is geworden. De ruime verkoopen van de V.J.S.P. hebben aanleiding tot deze houding gegeven. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 151, $160\frac{1}{2}$; H.V.A.: 655, 670; Javasche Cultuur Mij.: 355, 371; Krian: 206, 213; Maron 236, 239; Moormann: 313, 350; Ned.-Ind. Suiker Unie: $238\frac{1}{2}$, $247\frac{1}{2}$; Poerworedjo: 93, 99; Suiker Cultuur Mij.: $241\frac{1}{2}$, 250; Tjepper: 670, 680; Watoetoelis Poppoh: 720, 714.

Petroleum-aandelen hebben een onregelmatig en verdeeld voorkomen getoond. Aandelen Koninklijke, benevens de aandelen uit de groep-Koninklijke, waren vrij sterk aangeboden, zoodat een reactie is ingetreden. Daarentegen bestond weer goede vraag voor aandelen Perlak Petroleum, weliswaar niet zoo groot als enkele weken geleden, doch toch zoodanig, dat het hoogere koerspeil kon worden gehandhaafd. Ook aandelen Peudawa hebben zich in den loop van de berichtsweek geschaard in de rij van petroleumfondsen, welke uit de markt werden genomen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: $396\frac{3}{4}$, 374 (ex. div. ad 10 %); Kon. Ned. Petr. Mij.: $412\frac{1}{4}$, $394\frac{3}{4}$ (ex. div. ad 10 %); Perlak Petroleum: 212, $212\frac{1}{2}$; Peudawa: $32\frac{3}{4}$, $43\frac{1}{2}$; Marland Oil: $44\frac{1}{4}$, $44\frac{9}{16}$.

De *mijnbouwaafdeeling* heeft teleurstelling opgeleverd. Opnieuw was de grootste aandacht geconcentreerd op aandelen Algemeene Exploratie Maatschappij en op aandelen Boeton. In beide is een achteruitgang van tamelijk grooten omvang te voorschijn getreden. Eerstgenoemde waren gedrukt in verband met realisaties van aandelen, welke uit vrije inschrijving waren toegewezen. Laatstgenoemde reageerden vermoedelijk in verband met de snelle en krachtige verbetering, welke eerst had plaatsgevonden. Alg. Exploratie Mij.: $208\frac{1}{2}$, $182\frac{1}{2}$; Billiton te Rubriek: 621, 620; Boeton Mijnbouw Mij.: 327, 276; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: $103\frac{7}{8}$, $104\frac{5}{8}$; Oost Borneo:

INDUSTRIEEL DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

80¹/₂; 79¹/₄; Redjang Lebong: 148, 147; Singkep Tin Mij.: 344, 345¹/₂.

Scheepvaartandeelen waren kalm, doch over het algemeen iets lager. Holland-Amerika Lijn: 85¹/₂, 82¹/₄; Java China Japan Lijn: 157¹/₂, 151; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 97¹/₈, 95³/₈; Nederlandsche Scheepvaart Unie: 226¹/₂, 224¹/₂; Nievelt Goudriaan: 124, 122¹³/₁₆; Stoomvaart Mij. Nederland: 214³/₄, 211.

Het aspect van *industriële aandelen* was verdeeld. In Margarine Unie is na een krachtig herstel weer een daling ingetreden, evenals in Calvé-Delft. Kunstzijdesoorten waren aangeboden, in verband met de reeds vermelde vooruitzichten voor het product der fabrieken. Philipsaandelen varieerden niet sterk. Van buitenlandsche soorten waren vooral aandelen d'Ougrée-Marihaye gevraagd. Calvé-Delft: 149³/₄, 154; Centrale Suiker Mij.: 81³/₄, 83¹/₄; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 200, 197; Internationale Viscose: 95, 90¹/₂; Maekubee: 166¹/₂, 155¹/₂; Margarine Unie: 348³/₄, 352¹/₈; Ned. Kunstzijdefabriek: 435, 421; Philips Gloeilampenfabriek: 869, 865¹/₂; Ougrée Marihay: 411, 430; Separator: 179¹/₂; 178³/₄; Zweedsche Lucifer Mij.: 439, 434.

Bankaandelen bleven vast van toon. Amsterdamsche Bank: 187³/₄, 188¹/₂; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 60³/₄, 62¹/₄; Incasso Bank: 124, 124¹/₄; Koloniale Bank: 239³/₄, 244¹/₂; Ned.-Ind. Handelsbank 164¹/₂, 166; Ned. Handel Mij.: (C.v.A.) 171¹/₂, 171³/₈; Rotterdamsche Bankverg.: 107³/₄, 114; Twentsche Bank: 137¹/₂, 139¹/₂.

De *Amerikaansche afdeling* is rustig geweest, doch over het algemeen viel van een krachtige verbetering te gewagen. Anaconda Copper: 237¹³/₁₆, 240; Cities Service: 456 (ex. div.), 446; Studebaker: 82³/₈, 78¹/₈; U. S. Leather: 32²¹/₃₂, 32⁵/₈; U. S. Steel Corp.: 159¹/₂ (ex. div.), 166⁷/₁₆; Atchison Topeca: 196⁷/₁₆, 197⁵/₈; Baltimore & Ohio: 122³/₈, 123; Erie: 68, 68¹/₂; St. Louis & San Francisco: 118³/₄ (ex. div.), 118³/₄; Southern Pacific: 127³/₈, 129¹/₁₆; Union Pacific: 212 (ex. div.), 215; Wabash Railway: 77, 75³/₁₆.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

15 Januari 1929.

Aan het einde der vorige berichtsweek was de stemming voor tarwe zowel in Europa als in de exporteerende landen flauw en beklagde men zich over gebrek aan vraag, ten gevolge waarvan de prijzen voortdurend terugliepen. Den vorigen Maandag bereikten de prijzen voor Platatarve van den nieuwen oogst ter verscheping in Januari en Februari het laagste punt. Op dien dag zijn groote zaken in Platatarve afgesloten, daar de sterk gedaalde prijzen de koopers deden besluiten nieuwe contracten aan te gaan. Sedert is de stemming voor Platatarve op de meeste dagen der afgelopen week vast geweest en kwamen geregeld groote zaken tot stand zoowel in disponibele en stoomende tarwe alsook voor verlading in de eerstvolgende maanden. Gedurende de laatste weken hebben koopers groote voorzichtigheid betracht met het doen hunner inkoop en in verband met de groote beschikbare uitvoersaldi alleen voldoende gekocht om hun molens aan den gang te houden. Toen de vraag eindelijk verbeterde, was het dan ook geen wonder, dat de molens ertoe overgingen grotere hoeveelheden te koop dan zij gedurende geruimen tijd de gewoonte hadden gehad. Zoowel in Engeland als in West-Europa viel een belangrijke vermeerdering aan omzetten te constateeren. Niet alleen in Platatarve, ook in Canadeesche en Australische soorten kwamen geregeld belangrijke zaken tot stand. Behalve door de kleine voorraden, welke verbruikers van tarwe hadden, is de stemming ook verbeterd ten gevolge van de groote verschepingen, welke plaatsgevonden hebben naar consumptielanden buiten Europa. Reeds sedert geruimen tijd is Indië als koper van tarwe opgetreden. Later waren ook China en Japan geregeld koopers. Deze landen kopen hoofdzakelijk Australische, doch ook de lagere gradeeringen Canadeesche tarwe. Hoewel de verschepingen uit de exportlanden zeer groot zijn, is zulk een belangrijk gedeelte daarvan bestemd voor niet-Europeesche importlanden, dat het ten lo te voor Europeesche koopers bestemde gedeelte niet veel grooter is dan de geschatte wekelijksche behoefte. Hoewel de vraag voor tarwe in Britsch-Indië eenigszins geluwd schijnt te zijn, meent men te mogen verwachten, dat deze vraag spoedig zal terugkeeren. Ook houdt men rekening met voortgaande vraag van China en Japan. Wat het laatste land betreft tot gunstige vooruitzichten van den nieuwen oogst een einde aan de vraag voor tarwe aldaar zullen maken. In het verre Oosten geeft men de voorkeur aan de witte Australische tarwe boven de roode soorten uit Noord-Amerika. Men zal zich daar dus in hoofdzaak bepalen tot het kopen van Australische tarwe, tenzij de prijzen in Noord-Amerika aanleiding zouden geven tóch liever deze laatste soort te koop. De ver-

schepingen in de voorlaatste week van 923.000 quarters tarwe naar niet-Europeesche landen was het grootste cijfer, dat ooit werd bereikt. Tot dusver vond de grootste verscheping plaats naar niet-Europeesche landen in Maart 1924, toen 796.000 quarters werden verladen. In het seizoen 1923/1924, toen ook groote hoeveelheden naar andere dan Europeesche destinaties werden verscheppt, vonden de grootste verschepingen in de eerste maanden van 1924 plaats, waarna een vermindering intrad na einde Maart. In 1923 werden gedurende de 5 maanden van Augustus tot December 7 miljoen quarters naar niet-Europeesche landen verscheppt met een totaal verscheping in het seizoen 1923/1924 van 22.400.000 quarters. Van 1 Augustus tot einde December 1928 werden 9.500.000 quarters naar niet-Europeesche landen ter verscheping gebracht en men mag dus aannemen, dat gedurende de eerstkomende maanden de verschepingen naar deze destinaties zeer groot zullen blijven. De verschepingen naar Europa waren in de afgelopen week aanzienlijk groter dan in de daaraan voorafgaande week; hoofdzakelijk ten gevolge van vermeerderden uitvoer van Argentinië. De stoomende voorraad is echter niet noemenswaard toegenomen. Gedurende korten tijd zijn de groote verschepingen dezer week van eenigszins drukkenden invloed geweest op de prijzen en viel een daling aan de termijnmarkten in Argentinië en in Noord-Amerika te constateeren. Sedert zijn deze verlagingen echter weder ingehaald en zelfs meer dan dat. Vergeleken met een week geleden zijn de prijzen aan de termijnmarkt te Buenos Aires en te Rosario voor den Februari-termijn 15 cents per 100 Kg. gestegen en voor den Meitermijn 20 cents per 100 Kg.

Te Winnipeg waren de prijzen voor Mei ruim 4¹/₂ d.c. per 60 lbs hooger; te Chicago 5³/₄ d.c. voor Maart hooger.

De aanvoeren van tarwe in Canada blijven zeer groot, alleen richt zich de stroom nu meer naar de Westelijke havens, welke ijsvrij zijn, inplaats van naar de Oostelijke, welke tot het volgend voorjaar door ijs voor de scheepvaart gesloten zijn. Niettegenstaande den levendigen exporthandel was de zichtbare voorraad in Canada wederom grooter en bedroeg die 201.325.000 bushels tegen 197.219.000 bushels in de vorige week en 148.956.000 bushels in dezelfde week van het vorige jaar. Nieuwe niet-officieele schattingen van de tarwe-opbrengst in Canada zijn bekend gemaakt, volgens welke de opbrengst in het Westen van Canada 541 miljoen bushels zou bedragen. De laatste regeeringsschatting was 481 miljoen. In 1927 was de opbrengst 448 miljoen, terwijl toen de opbrengst door de regeering op 415 miljoen bushels was geschat. Door verschillende experts wordt de opbrengst van tarwe in Canada aanmerkelijk grooter geraamd dan door de regeering en men mag veilig aannemen, dat zij ook in werkelijkheid grooter is dan de Canadeesche regeering in haar laatste rapport aangaf. Er zou dus ook meer tarwe voor uitvoer beschikbaar zijn dan oorspronkelijk in overeenstemming met de officieele regeeringcijfers werd verwacht. In de Vereenigde Staten, waar de loop der tarweprijzen meer afhankelijk is van de vooruitzichten van den nieuwen oogst is men bevreesd voor mogelijke schade in verschillende staten, waar onvoldoende sneeuwbedekking aanwezig is. In Kansas zijn de omstandigheden over het algemeen gunstig. In Argentinië is men met het binnenhalen van den tarwe-oogst gereed, behalve in de Zuidelijkste streken. Zoowel wat kwaliteit, als wat kwantiteit betreft, is men tevreden. In Europa is de intrede van het koude weder welkom geweest en vooral in Midden-Europa is voldoende sneeuw gevallen om de jonge planten te beschermen. In verschillende Balkanlanden is na een periode van koud weder en sneeuw de temperatuur weder gerezen, zoodat de sneeuwlaag is verdwenen. Sedert is het weer gaan vriezen, zonder dat veel sneeuw is gevallen. Van daardoor ontstane schade werd echter nog niet gehoord.

De zaken in rogge bleven ook in de vorige week beperkt in verband met het groote aanbod van inlandsche rogge in Duitsland en de prijzen voor buitenlandsche rogge, welke in vergelijking met tarwe zeer hoog zijn. De uitvoeren van rogge uit Amerika waren zeer gering. In hoofdzaak bepalen zich de roggezaken tot eenige verkoopen van Platarogge ter verscheping in de eerstvolgende maanden. De prijzen voor deze roggesoorten zijn in den loop der afgelopen week evenals die voor tarwe gestegen. De vooruitzichten van den nieuwen rogge-oogst in Europa luiden tot nog toe over het algemeen gunstig. Het koude weder verhindert een te snellen groei en er is een voldoende sneeuwlaag als bescherming tegen vorst.

Ook de stemming voor maïs is in de afgelopen week aanmerkelijk vaster geworden en groote zaken kwamen tot stand. De verschepingen uit Argentinië waren in de afgelopen week weder iets grooter en die uit Amerika waren belangrijk grooter dan in de vorige week. De totale wereldverschepingen van maïs bereikten daardoor een belangrijk hooger cijfer dan in de vorige week, doch de stoomende voorraad was iets kleiner. De prijzen voor maïs aan de termijnmarkt van Argentinië

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6/12 Jan. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	6/12 Jan. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	29 571	36.693	80.681	3.207	3.509	3.800	40.202	84.481
Rogge	3.871	4.259	722	—	—	—	4.259	722
Boekweit.....	944	2.450	1.380	—	—	—	2.450	1.380
Mais	8.516	10.261	32.101	1.000	5.510	8.243	15.771	40.344
Gerst	17.724	26.125	12.619	—	—	420	26.125	13.039
Haver	1.373	2.761	3.768	—	—	—	2.761	3.708
Lijnzaad	1.531	1.531	7.922	2.798	8.140	21.260	9.671	29 182
Lijnkoek	3.960	4.056	9.046	—	—	—	4.056	9 046
Tarwemeel	1.588	1.884	8.512	23	935	2.079	2.819	10.591
Andere meelsoorten	47	214	497	—	—	—	214	497

Totaal aanvoeren gedurende 1928.

	Rotterdam	Amsterdam	Totaal
Tarwe	2.216.792	74.988	2.291.780
Rogge	209.306	—	209.306
Boekweit.....	18.552	50	18.602
Mais.....	1.050.173	218.117	1.268.290
Gerst	585.599	15.963	601.562
Haver	199.037	715	199.752
Lijnzaad	197.824	387.425	585.249
Lijnkoek	195.307	1.184	196.491
Tarwemeel	113.001	36.893	149.894
Div. Meelsoorten ..	14.463	—	14.463

zijn op enkele uitzonderingen na geregeld gestegen. Te Buenos Aires sloten zij, vergeleken met de vorige week 15 cts. hooger en te Rosario 5 cts. hooger voor den Februaritermijn. De vraag in Europa verbeterde en de prijzen ondergingen belangrijke verhoogingen, terwijl het aanbod niet groot was. Koopers interesseerden zich voornamelijk voor stoomende partijen; voor aflading in de naaste toekomst vragen Argentijnsche afladers belangrijk hogere prijzen en daarin kwamen slechts weinig zaken tot stand. Ook voor Amerikaansche Mixedmais ondergingen de prijzen een sterke verhooging. De termijnmarkt te Chicago was zeer vast en de prijzen werden gedurende de afgelopen week ruim $7\frac{1}{2}$ d.c. per 56 lbs. verhoogd. Het aanbod van Amerikaansche Mixedmais is niet groot en dagelijks waren er orders aan de markt om voor Amerikaansche rekening vroeger gesloten contracten terug te koopen. Vele importeurs hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt om zulke contracten met winst naar Amerika terug te verkopen en deze vraag heeft niet nagelaten de vaste stemming voor Mixedmais te accentueeren. Ook voor consumptie blijft Mixedmais gevraagd en zowel in stoomende partijen als ter verlading in den eerstvolgenden tijd kwamen geregeld belangrijke zaken tot stand. Met Platamais van den nieuwen oogst zijn Argentijnsche afladers geregeld aan de markt tot prijzen, welke in de afgelopen week belangrijk zijn verhoogd, welke verhoogde prijzen echter moeilijk zijn te maken. De berichten over den nieuwen maisoogst in Argentinië luiden niet alle gelijk. In sommige gedeelten van het land heeft het flink geregend, doch in de provincie Buenos Aires, welke van groot belang is voor den verbouw van mais, is weinig of geen regen gevallen. De Argentijnsche mais is op het oogenblik in een stadium, dat regen zeer gewenscht is en voor de verdere goede ontwikkeling is aanmerkelijk meer regen noodig. De verhooging der prijzen is dan ook een gevolg van klachten over droogte, welke echter nog geen nadeeligen invloed gehad heeft. Er breekt nu voor den Argentijnschen maisoogst een kritieke tijd aan en het zal hoofdzakelijk van de weersomstandigheden afhangen, of Argentinië in dit jaar een grooten maisoogst zal hebben, of niet.

Voor gerst is de consumptievraag verbeterd en zijn de prijzen gestegen. Wat stoomende en Januari aflading betreft is het nog steeds in hoofdzaak de tweede hand, welke zaken in gerst doet onder de prijzen, welke door Amerikaansche afladers daarvoor worden gevraagd. Het aanbod daarvan is echter niet dringend en het verschil tusschen de prijzen in de tweede hand en in de eerste hand zijn lang niet meer zoo groot als gedurende geruimen tijd het geval was, toen de verscheping uit Amerika zeer groot waren en vroeger afgesloten contracten ter verlading werden gebracht. Partijen, welke na Januari moeten worden verscheept, worden in de tweede hand weinig aangeboden en daarvoor is het de eerste hand, welke als verkoper optreedt. Ook zijn Amerikaansche afladers aan de markt met verschillende soorten Amerikaansche gerst ter verlading na scheepvaart-heropening van Canadeesche havens. De prijzen, welke daarvoor werden gevraagd, worden door verbruikers aantrekkelijk gevonden en verschillende zaken kwamen daarin reeds tot stand. De prijzen aan de termijnmarkt te Winnipeg zijn gedurende de afgelopen week ruim

$3\frac{1}{2}$ d.c. per 48 lbs. gestegen. Ook in Platagerst ter verscheping in de eerstvolgende maanden werden geregeld zaken gedaan, totdat de prijzen belangrijk werden verhoogd, terwijl koopers niet geneigd waren deze verhooging te betalen.

In Donaugerst kwamen geen nieuwe zaken tot stand, daar houders van gerst in de Donaulanden hogere prijzen verlangden dan in West-Europa zijn te maken.

De vraag naar Platahaver was gedurende de afgelopen week vrij levendig met geregelde zaken tot geleidelijk stijgende prijzen. Aan de termijnmarkt te Buenos Aires stegen de prijzen 40 cts. per 100 KG. In Duitsche haver worden geregeld kleine zaken afgesloten. Naar Amerikaansche haversoorten bestaat geen vraag, omdat daar te hooge prijzen worden gevraagd.

SUIKER.

Het aanzien der verschillende suikermarkten is gedurende de afgelopen week niet veel veranderd.

In Amerika trok de prijs voor ruwsuiker aanvankelijk ietwat aan om daarna weder terug te loopen. Het laatst werd 2.1/32 d.c. c. & fr. New York betaald op basis van Cubasuiker. Ook op de termijnmarkt waren de fluctuaties uiterst gering en was het slot nagenoeg gelijk aan de openingsnoteringen; Spot Centrifugals sloten op 3.80.

De ontvangsten, versmeltingen en voorraden in de Atlantische havens der V.S. bedroegen de vorige week en deze week in vergelijking met de resp. weken een jaar geleden als volgt:

	1929	1928	1929	1928	1929	1928
Ontvangsten						
Versmeltingen						
Voorraden						

voorafgaande week	24.000	39.057	46.000	30.000	159.000	179.000
afgelopen week	34.000	49.845	46.000	38.000	147.000	191.000

Gedurende deze twee weken bedroegen de versmeltingen dus 24.000 tons meer dan een jaar geleden.

In Engeland verhoogden Raffinadeurs den prijs van hun product voor alle posities deze week met 3 d. De ruwsuikermarkt was ietwat levendiger gestemd wegens dekking van baissiers eenerzijds en betere vraag anderzijds. De slotnoteringen waren als volgt: Jan. $9\frac{1}{2}$; Mrt. $9\frac{3}{4}$; Mei $9\frac{3}{4}$; Aug. $9\frac{3}{4}$; Sept. $9\frac{3}{4}$; Dec. $9\frac{3}{4}$. Op de termijnmarkt voor witte suiker trokken de noteringen gemiddeld $1\frac{1}{2}$ d. aan; het slot was prijshoudend.

De Board of Trade statistiek over December wordt met de volgende cijfers gepubliceerd:

	Dec. '28	Dec. '27	J./D. '28	J./D. '27
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Ruwsuiker	160.326	117.838	1.710.175	1.176.918
„ Geraffineerd ..	12.426	38.158	221.745	468.716
Totaal.....	172.752	155.996	1.931.920	1.645.634
Voorraad Binnl. biets.	66.700	48.800	—	—
Voorraad in entrepôt..	200.200	214.000	—	—
Tot. "Duty Paid" suiker	115.374	115.202	1.795.708	1.540.999
Totale export	6.831	5.532	85.486	90.371

Op Java verkochten de V.I.S.P. de afgelopen week 92.000 tons Superieur uit oogst 1929 tot f 13,—; 35.000 tons Hoofdsuiker tot f 11,75 en 2.000 tons Melasse tot f 10,25/ f 11,—. De verkoopen uit oogst 1929 beloopten thans in totaal ongeveer 1.000.000 tons. De markt voor tweedehands-suiker opende zeer vast en prijzen trokken dan ook in den beginne tusschen f 0,75 en f 0,25 aan naar gelang van de positie. Daarna echter verflauwde de stemming weder, zoodat ongeveer f 0,25 voor alle posities moest worden ingeboet op den hoogsten prijs.

Hier te lande opende de termijnmarkt in sympathie met Java in vaste stemming en waren prijzen ca. f $\frac{1}{4}$ hooger dan bij het slot verleden week. Hoewel in het midden der week eene kleine reactie intrad, bleef toch goede kooplust bestaan, zoodat de markt dan ook prijshoudend sloot op de volgende bied-prijzen: Jan. f 13,3/8; Mrt. f 13,5/8; Mei f 13,7/8; en Aug. en Dec. f 14,1/8 met verkoopers tot f 1/8 à f $\frac{1}{4}$ hooger. De omzet bedroeg de afgelopen week 4350 tons.

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 1 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
14 Jan. 1929	355.000	28.600	1.054.000	33.500	526 ² / ₂₅₆
7 " 19:9	347.000	27.925	1.008.000	33.500	524 ⁸ / ₂₅₆
31 Dec. 1928	333.000	28.875	988.000	33.500	524 ⁸ / ₂₅₆
16 Jan. 1928	357.000	24.500	949.000	33.000	61 ¹ / ₆₄

¹⁾ In Reis.

THEE.

In de afgelopen week vond op den 10en dezer de eerste Amsterdamsche theeveiling van dit jaar plaats, die een aanbod te zien gaf van 22.500 kisten Nederlandsch-Indische thee directen aanvoer.

De stemming was vast, speciaal voor alle gruis-theeën, terwijl bladsorteeringen slechts matig van de rijzing van de markt konden profiteeren.

Ordinaire en midden-kwaliteiten waren het meest gezocht, terwijl betere kwaliteiten ten volle prijshoudend waren tot enkele centen hooger.

Er werden ongeveer 3000 kisten opgehouden.

De gemiddelde veilingprijs bedroeg 79 cts. per h. Kg., een vooruitgang van bijna 3 cts. op de vorige veiling.

De volgende veiling is vastgesteld op 24 Januari en geeft een aanbod te zien van 12.500 kisten.

COPRA.

De markt was in het begin der afgelopen week zeer flauw gestemd. Er werden groote omzettingen bereikt. Tegen het slot was er wat vraag van de zijde van „shorts”, waartegenover betrekkelijk gering aanbod stond. Stoomende partijen blijven abnormaal gedrukt en zijn vrijwel onverkoopbaar.

De slotnoteringen zijn:

Nederl. Indische fms. aflad. Dec./Jan.....	/ 28.
" " " " Jan./Feb.....	" 29.
" " " " Feb./Mrt.....	" 29 ¹ / ₂ .
" " " " Mrt./Apr.....	" 29 ³ / ₄ .

STEENKOLEN.

Er valt onmiskenbaar een opleving waar te nemen in de verschillende kolengebieden. Alle beschikbare laadgelegenheden in Engeland, Duitschland en Polen zijn vol bezet en de prijzen zijn allerwege vast. Er is een gezonde vraag naar kolen voor levering over het jaar, een vraag, waarvan tot voor enkele weken niets te bespeuren viel.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	/ 9.80
Durham Ongezeefde	" 10.70
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	" 12.50
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	" 10.70
Yorkshire gewassen Doubles	" 12.—
Westfaalsche Vetsfönder	" 13.75
" Vetsstukken	" 15.—
" Smeenootjes	" 14.50
" Gasvlamfönder	" 13.75
" Gietcookes	" 16.75
Hollandsche Eierbriketten	" 13.50

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam-Amsterdam.
Ongezeefde bunkerkolen f.o.b. Rotterdam-Amsterdam / 10.05. Markt vast.

IJZER.

In den toestand van de Continentale ruwijzermarkt kwam geen belangrijke verandering. De vooruitzichten van de Cleveland-markt zijn niet geheel en al ongunstig te noemen.

In de laatste week werd de staalmarkt gekenmerkt door een hausse-beweging in de stafijzerafdeeling. Koopers weigeren echter vooralsnog op de verhoogde eischen in te gaan, zoodat er nog niet veel zaken tot stand kwamen.

VRACHTENMARKT.

Op de Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt was de stemming zeer kalm en alleen door het feit, dat de reeders niet gedwongen waren af te sluiten, uitgezonderd voor kleinere booten, bleven de vrachtprijzen gehandhaafd. Van de Northern Range werd geen tonnage opgenomen. Er worden 14 tot 14¹/₂ cents genoteerd naar Antwerpen of Rotterdam voor zwaar graan en 18 cents naar de Middellandsche Zee, voor Januari en begin Februari belading. Van St. John en Halifax werd tegen lage cijfers bevracht, o.a. van Halifax naar Antwerpen of Rotterdam op basis van 13¹/₂ cents met de optie Hamburg/Bremen tegen 14¹/₂ cents per Jan./Febr. Daarentegen werd van St. John voor een speciale lading een boot van 25.000 qtrs. naar Constantinopel met de betrekkelijk hooge vracht van 26 cents voor zwaar graan betaald met cancelling 2 Febr. De Golf van Mexico was de gunstigste markt van Noord-

Amerika en ofschoon de vraag beperkt bleef tot prompte booten, was er een duidelijke schaarschte aan schepen in geschikte positie merkbaar. Als gevolg hiervan werd er 19¹/₂ cents betaald basis Antwerpen, Amsterdam of Rotterdam met cancelling 28 Januari, terwijl er voor de tweede helft Februari 18¹/₂ cents werd besteed naar Rotterdam direct. Tegen de sluiting liepen de vrachten echter weder terug en bleven slechts nominaal; ofschoon het aanbod van ladingen betrekkelijk groot is, maken de suikerbevrachters nog steeds geen haast met het opnemen van tonnage. Dit is de oorzaak, dat een 7000 tonner van Cuba naar U.K./Continent per Februari tegen 20/- bevracht werd en dit is voornamelijk het hoogst verkrijgbare cijfer voor soortgelijke booten. Per tweede helft Januari is een boot van Cuba naar Antwerpen eveneens tegen 20/- afgesloten en in beide gevallen betaalden de reeders de nieuwe belasting. Er bestaat nogal interesse voor kleine booten van ongeveer 3000 tons lading tegen 21/6 d. naar U.K./Continent en 21/- naar het Continent alleen.

De vrachtenmarkt van de Noord Pacific was kalm; door de schaarschte aan definitieve orders waren de vrachten minder vast. Van Vancouver werd er bevracht voor Januari/Februari op basis van Antwerpen/Rotterdam tegen 31/6 d. optie Bristol Kanaal 32/-, of Londen, of Hull 32/6 d. voor Februari naar U.K./Continent tegen 33/-, met volle opties en naar Griekenland tegen 37/9 d. en voor Februari/Maart naar Lissabon tegen 34/-.

Evenals de andere graancentra was ook de vrachtenmarkt van La Plata kalm en werd er slechts weinig bevracht. Desniet-tegenstaande bleven de vrachtprijzen vast. Voor Januari belading werd er tot 26/6 d. betaald van Boven la Plata naar de volle Range U.K./Continent en 25/6 d. per Februari, terwijl voor Februari/Maart 26/3 d. en 27/- werd verkregen van Boven la Plata en Santa Fé naar dezelfde bestemming. Naar de Middellandsche Zee niet ten Oosten van West Italië werd 28/-, basis één haven, betaald voor een spotprompte boot van 5300 ton lading.

Door de salpeterbevrachters van Chili werd over het algemeen veel minder interesse betoond voor tonnage, ofschoon Grieksche booten nog steeds tegen naar verhouding redelijke cijfers te krijgen zijn. Enkele volle ladingen werden bevracht voor Februari/Maart tegen 29/6 d. tot 28/6 d. basis Bordeaux/Hamburg range met volle opties.

Lijnbootruimte werd geboekt voor Januari/Februari tegen 29/6 d. naar Antwerpen, Rotterdam; Bremen, Hamburg, maar de vraag naar deze ruimte is slechts klein.

De vrachtenmarkt van de Zwarte Zee is kalm, de eenige afsluiting was een 5000 tonner op basis van 13/6 d. Continent per begin Februari.

Van de Golf van Biskaye kwamen meerdere afsluitingen tot stand en wel: Bilbao/Rotterdam 6/-, Ymuiden 6/3 d., Middlesboro 7/3 d., Glasgow 7/-, Cardiff 6/-, Vivero/Cardiff en Vivero/Rotterdam 5/9 d.

Op de Engelsche kolenvrachtenmarkt was er veel vraag naar tonnage in alle richtingen. De vrachten bleven gehandhaafd, terwijl naar de Middellandsche Zee voor prompte tonnage zelfs hoogere vrachtprijzen betaald moesten worden. De volgende afsluitingen worden gemeld: Van Zuid Wales naar Rouaan 4/-, Gibraltar 8/9 d., Genua 10/-, Constantinopel 13/3 d., Piraeus 13/-, Alexandrië 13/6 d., Port Said 12/9 d., Las Palmas 9/6 d., Rio 12/-, Buenos Aires 13/-, Rosario 14/-, Para 12/3 d., Peru 17/- (briketten), St. Thomas 8/6 d., U. S. Atlantic 7/- en van de Oostkust naar Aarhus 6/3 d., Hamburg 5/-, Antwerpen 2/10¹/₂ d., Rouaan 4/9 d., Algiers 10/1¹/₂ d., Livorno 10/6 d., Alexandrië 12/3 d., St. Vincent C.V. 9/9 d., Las Palmas 10/- en Buenos Aires 13/3 d.

RIJNVAART.

Week van 6 t.m. 12 Januari 1929.

De aanvoeren van zeezijde bleven middelmatig. Er was weinig vraag naar scheepsruimte, welke voldoende beschikbaar bleef. Tengevolge van de aanhoudende vorst werd de stemming onder de schippers successievelijk vaster, waardoor de vrachten opliepen. Voor erts betaalde men in het begin der week f 0,40—0,50 per last op basis ouden lostijd en f 0,50—60—70 naar Walsum 1¹/₂—³/₄—1/1 op basis nieuwen lostijd. In het laatst der week bedroeg de vracht naar Walsum f 1,——1.15—1.30 met resp. 1¹/₂—³/₄ en 1/1 nieuwen lostijd. Naar Mannheim werd weinig, doch uitsluitend in daghuur bevracht. Deze bedroeg voor groote schepen 2 à 2¹/₄ ct. per ton en voor kleinere schepen 2¹/₄ à 2¹/₂ cts. Het sleeploon varieerde tusschen het 37¹/₂ en 50 cents tarief. De waterstand was vallend. In het laatst der week werd naar den Bovenrijn op M. 2.20 à M. 2.30 en naar den Benedenrijn op maximum M. 2.60 à M. 2.70 afgeladen.

In de Ruhrhavens namen de verschepingen van kolen eenigszins af. Scheepsruimte bleef voldoende beschikbaar. De vracht voor exportkolen bedroeg M. 1.10 per ton inclusief sleepen.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Almelo - Dordrecht - Enschede - Hengelo -
Oldenzaal - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 31 December 1928

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeerd	f	675.000,—
Deelneming in de firma B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	"	7.200.000,—
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 9.427.717,51	"	7.103.017,51
waarvoor in geld gestort	"	
waarvoor effecten gedeponeerd	f	2.324.700,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponeerd bij bevriende instellingen	"	3.000.000,—
ten eigen gebruike	"	33.552.200,—
	"	38.876.900,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	41.373.049,29
Nederlandsche Schatkistbiljetten en promessen	"	1.003.159,38
Saldo's bij Bankiers	"	23.516.262,38
Daggeldleeningen	"	1.750.000,—
Eigen Effecten en Syndicaten	"	6.767.440,—
Saldo te leveren en te ontvangen fondsen	"	4.363.666,72
Prolongatiën gegeven	"	15.941.175,—
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Ort. f 131.846.048,71	"	
Af: loopende Promessen	"	2.085.000,—
	"	129.761.048,71
Voorschotten op Consignatiën	"	1.516.769,31
Gebouwen	"	6.054.971,42
	"	
	Totaal	f 285.902.459,72

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	14.500.000,—
Aandeelhouders voor gedeponeerde Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	675.000,—
in Leen-Depot	"	38.201.900,—
	"	38.876.900,—
Zieken- en Pensioenfond's	"	3.374.919,02
Deposito's	"	69.924.490,73
Prolongatie-Deposito's	"	7.356.500,—
Saldi Rekeningen-Courant	f	83.490.661,64
" " " voor gelden in het Buitenland ..	"	3.338.429,60
	"	86.829.091,24
Daggeldleeningen	"	2.000.000,—
De Nederlandsche Bank	"	5.898.301,58
Te betalen Wissels	"	12.773.494,32
Geaccepteerd door derden	"	3.515.155,76
Diverse Rekeningen	"	4.853.607,07
	"	
	Totaal	f 285.902.459,72

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

Gestort Kapitaal f 80.000.000,— Statutaire Reserve f 40.000.000,—

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Rente voor Deposito's:

Direct opvorderbaar	2 % per jaar	6 maanden opzegging	4 % per jaar
1 maand opzegging	3 % " " "	12 " " " "	4½ % " " "
3 maanden opzegging	3½ % " " "	Voor andere en VASTE termijnen, zoomede voor groote bedragen rentevergoeding nader overeen te komen.	

SAFE-DEPOSIT

Een correcte uitvoering

van Uw reclame-drukwerk is een eerste vereischte wil het zijn doel bereiken. Vraagt NIJGH & VAN DITMAR'S Handelsdrukkerij om modellen en advies. ✉

Een verzoek per briefkaart of telefoon brengt U een vertegenwoordiger

Wijnhaven 113
Rotterdam
Telefoon 7841
(vier lijnen)

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

Het Betalingverkeer

door J. F. HALKEMA KOHL

Handelseconomische
Boekerij — Deel II

Prijs f 1.90

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Maatschappij — Rotterdam

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE ROTTERDAM
BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA